

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja ● 2018. nyár

KORNISS Péter
Michael THALHEIMER
VIDNYÁNSZKY Attila

Hazatér
a Csíksomlyói passió

BERECZ András
BERETTYÁN Nándor
BÖJTE Csaba
RÁTÓTI Zoltán
TÓTH Augusztina

Premierek 2018/19

MITEM után

Színházi szerelmek

a 2018/19-es évad előadásajánlójával és bérlethirdetésével

Schwajda György – Az épület állni fog • 2018/19 – premierajánlók, az évad történetei • **Színházbérletek** – megújult konstrukciók, kedvezmények • **V. MITEM** – Osztovíts Ágnes: Hogyan tovább? • **Nézőpontok** – Pröhle Gergely, Wilhelm Droste • **Különös szerelem, végzetes házasság** – Gajdó Tamás írása a 125 éve született Bajor Giziről • **In memoriam** – 60 éve született Bubik István • **Nyári programajánló** – POSZT, Arad, Kisvárd, Gyula, Művészetek Völgye, Viszák, Csíksomlyó

fotó: H. Szabó Sándor (MTI)

15 180

15 ÉVES AZ ÚJ ÉPÜLET
180 ÉVES A NEMZETI SZÍNHÁZ

1837 ÉS 2002 KÖZÖTT A NEMZETI SZÍNHÁZ IDEIGLENESNEK, ÁTMENETINEK TEKINTETT ÉPÜLETEKBE MŰKÖDÖTT: A MAI ASTORIÁNÁL 1908-IG, A BLAHA LUJZA TÉRI EGYKORI NÉPSZÍNHÁZBAN 1964-IG, A NAGYMEZŐ UTCAI THÁLIA SZÍNHÁZBAN 1966-IG, MAJD A HEVESI SÁNDOR TÉRI MAGYAR SZÍNHÁZBAN 2000 SZEPTEMBER 1-IG (2002-IG A NEMZETINEK TÁRSULATA SEM VOLT). TERVEK, SZÁNDÉKOK, HÁBORÚK, POLITIKA VÁLTOZÁSOK, FELBUZDULÁSOK, AKADÁLYOZÁSOK, HALOGATÁSOK – MEGANNYI KÖRÜLMÉNY MIATT 170 ÉVIG NEM VOLT SAJÁT, MÉLTÓ OTTHONA A NEMZETINEK. SIKLÓS MÁRIA TERVEI ALAPJÁN 2000 SZEPTEMBERÉTŐL 16 HÓNAPON ÁT FOLYTAK A MUNKÁLATOK. AZ ÚJ NEMZETI SZÍNHÁZ 2002. MÁRCIUS 15-ÉN NYITOTTA MEG KAPUIT.

*Schwajda György (1943–2010)
1998-ban lesz a Nemzeti Színház
építésének miniszteri, majd kor-
mánybiztosa. 2002. március 15-én
nyílik meg a Nemzeti Színház
Az ember tragédiája díszbemuta-
tójával, amelyen nem vesz részt.
Májusban lejáró megbízatása után
nem őt nevezik ki igazgatónak.*

Az épület állni fog

TÖRÖCSIK MARI Schwajda Györgyről

Soha nem tudták megbocsátani neki, hogy felépítette a Nemzetit. Mégpedig egy új miniszterelnök kérésére. (...) ma nem divat a tolerancia. Sokan emlegetik, de kevesen gyakorolják. (...) Amikor Jordán igazgató lett, a nyitó társulatin a következőket mondta: „Végigjártam a tárakat, ez egy fantasztikusan felépített színház. Nemcsak technikailag – emberileg is. A legjobbakat szedte össze Schwajda.” Tulajdonképpen az általa felépített intézmény szolgálta ki Jordánt is, Alföldit is, és az fogja kiszolgálni Vidnyánszkyt is. Schwajda György nagyon tudott valamit.

GARAS DEZSŐ Schwajda Györgyről

Nagyszerű ember volt. Ellentétekkel tobzódó nagyszerű ember volt, mint minden tehetség. A Gyuri tulajdonképpen direktornak született. Amikor a társulatot rábízta, szerette, nagyon tisztelte, és pontosan vizsgázott vele. A tett-ember szavaiban nagyon-nagyon gyengén állt, mert zavarban volt. Szemérmes ember volt, és a szeretetet szavakban nem tudta kinyilvánítani csak akkor, hogyha viccbe vagy iróniába foglalta. De a tetteket annál gyorsabban, annál pontosabban és annál nagyszerűbben hajtotta végre. Mikor a Nemzet Színeszei társulatát létrehívta, kiverelkedte, kiharcolta, több mint száz éves, merem állítani, több mint száz éves hiányt pótolta. Mikor megkérdeztük tőle: – Gyuri, miért csináltad? Ő azt mondta: – Többek közt azért, ha már nem tudtam tágabb körre kiterjeszteni ezt, legalább ennek a 12 embernek legyen lehetősége néha-néha nemet mondani. És ez nagyon fontos volt. Ez nagyon pontos, és nagyon fontos volt.

SCHWAJDA GYÖRGY a Nemzetiről

Egy biztos: 1837-től nagyon sokan megpróbálták a Nemzetit létrehozni, nagyon sok mindenkinek nem sikerült, és akinek nem sikerült, beleértve Széchenyit is, nagyon sok ellenséget szerzett. Ha én akkor nem vagyok következetes, ha az alatt a négy év alatt érzélgős vagyok, vagy mérlegelem, hogy mi éri meg inkább, hogy rámegy az idegrendszerem, vagy hogy álljon ott az épület, ha ezen én egyáltalán nekiállok morfondírozni, akkor abból sincs semmi. Hogy miért nem voltam benn az épületben, az külön történet. Volt egy vita. Én azt mondtam, hogy legyen közvetítés a Nemzetiből, akar egész napos, interjúkkal, akármivel, de magát az előadást ne közvetítsék. Amire bizonyos helyen azt mondtak, hogy de igen. Jó, akkor tietek a színház, és en addig hazamegyek szabadságra. Hajszálpontosan tudtam, hogy en ebből csak vesztésként kerülhetek ki. De hogy az épület állni fog, és százhetven év után lesz egy Nemzeti Színház, azért megéri.

6 SZABADSÁGRA LELTÜNK

„Most már szabadabban tudunk témák tekintetében is válogatni, és bátrabban tudjuk a színházi nyelv új kifejezésformáit kutatni, keresni. Még több kockázatot tudunk vállalni, mert mögöttünk egy izmos repertoár.”
(Vidnyánszky Attila)

30 HOGYAN TOVÁBB?

„A színház nincs válságban, sőt technikailag a csúcra jutott, a drámaírás ellenben a mélypontra süllyedt. Hol vannak a kortárs szerzők? Európában mintha kihaltak volna.”
(Osztovits Ágnes)

36 KORNISS PÉTER SZÍNHÁZA

„A fotográfusnak tudnia kell, melyik az a pillanat, amelyik a darabról szól, és képként is működik. Az is fontos, hogy a kép megragadja a figyelmet. De a fotót csak a színész arca, mozdulata képes erővel, energiával, feszültséggel megtölteni, mint ahogy a darabot is. És ez a színész érdeme.” (Korniss Péter)

42 SZÍNHÁZI SZERELMEK

A kortársak nem értették mi történt pontosan, a hatalom pedig nem akarta széles körben kivizsgálni az ügyet: holtan találták Bajor Gizit és a férjét. Évtizedeken keresztül, itthon és külföldön, írók és publicisták igyekeztek a titok nyomára bukkanni – nem sok sikerrel. Lehet, hogy nincs is semmi titok?

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja 2018. nyár

Ingyenes időszaki kiadvány
V. évfolyam, 9. szám

Főszerkesztő:
Kornya István

A szerkesztő munkatársa:
Görömbölyi László

Fotó:
Eöri Szabó Zsolt

Kiadó: Nemzeti Színház Nonprofit Zrt.

Felelős kiadó:
Vidnyánszky Attila vezérigazgató

Arculat: Kónya Ábel
Korrektúra: Sallai Zsófia

Címlap:
Tóth Augusztá és Berettyán Nándor a
Csíksomlyói passióban (fotó: Eöri Szabó Zsolt)

Jegypénztár
1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.
tel.: +36-1-476-6868

Nyitvatartás:
június 7–augusztus 20.: zárva
augusztus 21–augusztus 31.: H–P 10–18 óra

Jegyiroda
1061 Budapest, Andrásy út 28.
tel.: +36-1-373-0963, 373-0964, 373-0995

Nyitvatartás:
június 8-án: zárva
június 11–július 6.: H–P 10–17 óra
július 9–július 29.: zárva
július 31–augusztus 31.: H–P 10–17 óra

www.nemzetisinhaz.hu

Nyomdai előkészítés:
Inform-Line Stúdió Bt.

Nyomda:
Crew Kft.

Megjelenik 10 000 példányban
Médiaajánlat: 30/508-4711
Lapzártá: 2018. május 18.

Az

Isten ostora, Körhinta, Éden földön,
Hazát és szerelmet keresek, Tóth Ilonka,
A Gulag virágai

című előadások támogatója a Nemzeti Kulturális Alap.

11

26

30

34

40

47

6

Évadforduló
Szabadságra lertünk //

11

Vidnyánszky Attila
Az évad története

12

Repertoár

13

Premierek: 2018/2019
Caligula helytartója // Az
ember tragédiája // Álomgyár //
Othello // Rocco és fivérei // Egy
ember az örökkévalóságnak //
Meggyeskert // Tartuffe //
Macskajáték // Hé, Magyar Joe!
// Sára asszony

26

Nézőpontok
Bátorságpróba //

27

Pröhle Gergely
ABüchnert olvasni! //

Wilhelm Droste

29

V. MITEM
Országok, előadások, társulatok

30

Osztoivits Ágnes:
Hogyan tovább?

34

Thalheimer címszavakban

36

Az én színházam
A jó kép a színész érdeme //

Korniss Péter

42

Színházi szerelmek
Különös szerelem, végzetes
házasság // Bajor Gizi

47

In memoriam
Bubik 60

48

Ünnep
Hazatér a Csíksomlyói passió

50

Nyári programajánló

53

Terepmunka
Országjárás versekkel //

Bakos-Kiss Gábor

54

Folyóirat
Szcenárium – május

2018/19

AZ EMBER TRAGÉDIÁJA
Rendező: Vidnyánszky Attila

ROCCO ÉS FIVÉREI
Rendező: Vidnyánszky Attila

MACSKAJÁRT
Rendező: Csahalmi György

NEMZETI SZÍNHÁZ

Szütyi János
CALIGULA
HELYTARTÓJA
Rendező: Szász János

Róbert Bóli
KINEK SE NAP, SE SZÉL
Egy ember az önkéntesek között
Rendező: Csizsánszky Imre

Dobó Zoltán
SÁRASSZ
Rendező: Vidnyánszky Attila

SZÍNHÁZ

Iván Várpáry
ÁLOMGYÁR
Rendező: Viktor Rízsakov

Anton Pavlovics Csehov
MEGGYESKERT
Rendező: Silvju Purcárele

Földes László Hobo
HÉ, MAGYAR JOE!
Rendező: Vidnyánszky Attila

nemzetiszinhasz.hu

2018/19

William Shakespeare
OTHELLO
Rendező: Kiss Csaba

Molière
TARTUFFE
Rendező: David Doiasvili

MITEM 2019
MAGYAR NEMZETI SZÍNHÁZ ÉS A NEMZETI SZÍNHÁZ TÁRSULATÁNAK
NEMZETI SZÍNHÁZ • BUDAPEST • 2019

„Most már szabadabban tudunk témák tekintetében is válogatni, és tudjuk a színházi nyelv új kifejezésformáit kutatni, keresni. Nincs bemutatókényszer, így még több kockázatot tudunk vállalni, mert mögöttünk egy izmos repertoár.”

SZABADSÁGRA LETÜNK

Vidnyánszky Attila az elmúlt és az elkövetkező évadokról, pillérekről, tervekről és hiányérzetekről

Az elmúlt öt évben felépült egy negyven címből álló repertoár, ami a biztos működés alapja. Most már bátrabbak lehetünk, sok tekintetben új dimenzióban fogunk létezni – mondja Vidnyánszky Attila, aki újabb öt évig vezetheti a Nemzeti Színházat.

Ha röviden kellene mérleget vonni az elmúlt öt igazgatói évad után és a következő öt évad előtt, mi volna az?

– Szabadságra leltünk!

Gyorsan jött a válasz!

– Borzasztóan nehezemre esik az efféle lözungszerű fogalmazás, mert sokszor úgy érzem, banálissá válik egy-egy fontos gondolat. Ez se most pattant ki a fejemből. Tavaly decemberben, a következő ciklusra szóló igazgatói pályázat írásának heteiben, amikor összegeznünk kellett a Nemzetiben 2013 óta folyó munkát és eredményeket, illetve látva, hogy ebben az évadban már 95 százalék körüli a látogatottságunk, szinte magától született meg bennem ez a fordulat.

Mit jelent ez a szabadság?

– Azzal, hogy jövőre *Az ember tragédiáját* műsorra tűzzük, kiteljesedik a Nemzeti Színház-i alaprepertoár: Madách műve mellett a *Bánk bán* és a *Csongor és Tünde* is megtalálható a kínálatunkban. Ennek már korábban meg kellett volna történnie, döntően rajtam múltott, hogy ez csak mostanra sikerül. Az elmúlt öt évben felépült egy negyven

címből álló repertoár, amelyből legalább tizenöt előadást hosszú éven keresztül lehet majd játszani. Ez az „állandóság” a működés egyik biztos alapja.

Az igazgatók inkább az újdonságokat hangsúlyozzák, a folyamatos megújulásra helyezik a hangsúlyt.

– Pillantsunk végig a jövő évadon: Madáchtól Örkényen és Székely Jánoson át a kortárs Döbrentei Saroltáig, vagy Shakespeare-től Molière-en és Csehovon át a mai orosz fenegyerekek, Ivan Viripajevig, azt gondolom, megfelelünk annak az elvárásnak, amit „újdonság” tekintetében támasztani szokás. Jó kis szerzőgárda a műsorra tűzött tizenegy premierhez! De van ennek a széles repertoárnak egy magja. A színháznak, a színészeknek a legfontosabb feladata ennek az „aranyfedezetnek” a működtetése. A magyar színházi gyakorlatban az új a legfőbb érték, az az érdekes. Azt gondolom, hogy ez a hozzáállás gyorsan fogyasztható árucikké degradálja a megszületett műalkotást. A színészek gondolkodásmódjában is tetten érhető: az új bemutató a fontos! Ezzel a saját munkájukat értékelik le. Alapvető kérdés: hogyan viszonyulunk a már létrehozott értékeinkhez. A nagy és fontos előadá-

sokat őrizni kell, mint értéket, kincset, sokszor nehézségek árán is meg kell tartani azokat a repertoárban, és persze folyamatos karbantartást igényelnek. Ha megvan ez a háttér, bátrabbak lehetünk.

Miben?

– Amikor egy repertoárt kell felépíteni, vannak prioritások. Úgy érzem, hogy a jelenlegi kínálatunkkal világosan megfogalmaztuk az alapüzeneteinket. Most már szabadabban tudunk témák tekintetében is válogatni, és tudjuk a színházi nyelv új kifejezésformáit kutatni, keresni. Nincs bemutatókényszer, így még több kockázatot tudunk vállalni, mert mögöttünk egy izmos repertoár. Ez teremti meg a lehetőséget annak is, hogy bátrabban lépünk ki a színház falai mögül. Eddig dönteni kellett: ha elutazunk egy fesztiválra, akkor otthon akadozik a működésünk, nem tudunk játszani. Márpedig első a „hazai pálya” – emiatt számos meghívást kellett visszamondanunk.

Pedig eddig is sokat turnézott a társulat.

– Büszke is vagyok rá, mert ezt csak remek társulattal és nagyszerű háttérrel lehet megtenni! A *Vitéz lélek* beutazta az egész Kárpát-medencét, és minden évben jártunk egy-két fesztiválon Szentpétervártól Craiováig, Lengyelországtól Ukrajnáig... Ám a közeljövőben egy egészen új dimenzióba lépünk – szinte egész évben úton leszünk. A *Csiksomlyói passió* augusztus 18-án „hazatér”, vagyis a csiksomlyói búcsú helyszínén lesz látható. Megszületik a *Körhinta* utazó változata, amellyel Aradon debütálunk, aztán Kisvárdra és Gyula következik. Szeptemberben Ingmar Bergman születésének századik évfordulóját ünnepli a Dramaten, a svéd Nemzeti, és fesztiváljukra meghívták a *Szenvedély* című Bergman-előadásunkat. A belgrádi szerb Nemzetibe a *Körhinta* és a *Bánk bán* megy, a lemergi Arany oroszán fesztiválra a *Woyzecket* hívták meg. A Valerij Fokin által rendezett *A krokodilus* Moszkvában vendégszerepel. Szerveződik a *Bánk bán* litván turnéja a klaipedai Dramos Teatrasba. 2019 májusa is sűrű lesz: Szkopjéba utazunk a macedón Nemzeti fesztiválra (két éve már jártunk ott a *Szentivánéji álommal*), majd a zágrábi horvát Nemzeti meghívásának teszünk eleget. Jövő júniusban Szentpéterváron rendezik meg a színházi világ egyik legjelentősebb eseményét, a Színházi Olimpiát, amire szintén meghívást kaptunk. 2019 júliusában Spanyolország következik majd: az almagrói Teatro Clásico nemzetközi fesztiválján lépünk fel, augusztusban pedig egy különleges koprodukcióra készülünk a Kunstfest Weimarral.

A „Mitől nemzeti a Nemzeti?” volt öt évvel ezelőtt az alapkérdés.

Megadták az évadok a választ erre?

– Azt remélem, egyre kevésbé kell magyarázni, hogy nem pusztán attól nemzeti a Nemzeti, hogy milyen felfogásban és minőségben játszik magyar és külföldi, klasszikus és kortárs darabokat, hanem az egész intézmény működési rendjének komplexitásától. A harmadik évadra a tervezett strukturális átalakítások megvalósultak, az ötödikre pedig beállt egy olyan rendszer, ami minden más magyar színháztól megkülönböztet bennünket, mert mi alapfeladatként definiálunk olyan tevékenységeket is, amelyek más teátrumok számára nem kötelezőek. A hat pillér közül az első a repertoár-színházi működés, amiről már szó esett. A második a befogadó-színházi vonal: az elmúlt évadban is több

mint száz vidéki és határon túli előadás vendégeskedett a házban. A harmadik meghatározó terület a kiemelt események sora: ilyen a Nagycsaládok Országos Egyesületével való együttműködésünk, amelyet Arany-bölcso díjjal ismertek el nemrég. A házban zajlik évről évre a Fogytékkal élők világnapja, a roma holokauszt emléknapija, a Versünnep döntője. Otthont adunk a falusi színjátszó köröket felkaroló Pajtaszínházi Szemlének – tavaly 25 csoport mutatkozott be a házban a Magyar kultúra napján, és nálunk rendezték meg Jelen-lét fesztiváljukat a magyarországi nemzetiségi színházak. Az Adámok és Évák ünnepének gálaelőadásán 2-300 diákszínjátzó lép fel, akiknek a felkészülését színészeink mentorálják. A negyedik pillér az oktatás: a Kaposvári Egyetem Színházi Intézetének hallgatói gyakorlatuk egy részét a Nemzetiben végzik, szerepelnek, kurzusokon vesznek részt. A külföldi fesztiválok mellett a Nemzeti hatvan-hetven előadást tart Kárpát-medence szerte: Ausztriát kivéve az összes környező ország magyarlakta területén jártunk már. A következő – ha jól számolom, hatodik – pillér a 2014-ben alapított Madách Nemzetközi Színházi Találkozó, a MITEM. Erre a seregszemlére az elmúlt öt évben 32 országból érkeztek társulatok Norvégiától Macedóniáig, Franciaországtól Dél-Koreáig. Olyan legendás színházak léptek fel nálunk, mint a milánói Teatro Piccolo, a szentpétervári Alekszandrinszkij vagy a Berliner Ensemble. Az idei MITEM különlegességét az arab fókusz adta – volt libanoni, tunéziai, valamint Belgiumban élő iraki és Németországban készült szíriai produkció.

A pályázatban a filmről is szó esik mint tervről. Ez már a közeljövő?

– Jövő nyárra szeretném, ha ez a hetedik pillér is „megépülne”.

Miért volna a film is a Nemzeti feladata?

– Többek között a tervezett témák miatt: a magyar történelem nagy alakjainak bemutatását tervezzük, az első húszrészes sorozat például a

Színészek, rendezők – a jövő évad néhány főszereplője az évadbehangozó sajtótájékoztatón

Hunyadiakról szólna. Ehhez csapatot kell szervezni, amiben partnerként számítok az Orbán János Dénes által vezetett Előretolt Helyőség Íróakadémiára is, valamint fiatal és tapasztalt rendezőkre egyaránt. A film kiváló eszköz a színészek pozícionálására, vagyis társadalmi megbecsültségének erősítésére. Annak idején az *Egri csillagok* vagy *A kőszívű ember* fiai típusú filmek hőscélja a nagy történetek révén lehetett azonosulni. Szerintem ez ma is lehetséges és fontos volna.

Miben van hiányérzete, ha mérlegre teszi az elmúlt öt évet?

– A kortárs drámák területén nem léptünk előre, és nem tudtuk kitalálni a technikáját annak, hogy szövegek születését segítsük, hogy felépítsünk szerzőket. Mentséggként mondom, hogy én magam is hiába olvasok rengeteg kortárs drámát, és a dramaturg kollégák sem bombáznak jobbnál-jobb szövegekkel. Sőt, a színházak kínálatát nézve úgy látom, mások is így vannak ezzel. Azt remélem, hogy ha a filmes vonal beindul, a forgatókönyvek írói-készítői között megcsillannak drámaírói tehetségek. A 2021-es budapesti Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszusra szeretnénk pályázatot hirdetni a magyar szentek életét bemutató rövid színdarabok írására – hátha éppen itt történik meg a felfedezés. Hiányérzetem van abban is, hogy nagyobb hangsúlyt kellett volna már eddig is fektetni arra, hogy a tantermi előadásainkat – a *Bánk misziót*, a *János vitéz misziót* – minél többet tudjuk játszani iskolákban.

Az elmúlt szezonban a *János vitéz*, a *Csongor és Tünde*, az '56-os *Tóth Ilonka* és az első világháborúra emlékező *Fekete ég* – *A fehér felbő* előadásokat ingyenessé tette diákok számára. Sokan támadták emiatt, hogy elszípkázza más színházakból a fizető nézőket.

– Én inkább annak örülnék, ha követőkre találnánk. A véleményem ez ügyben közismert: az adóforintokból fenntartott színházakban mindent ingyen kellene játszani. Egy kis lépést már tettünk ebbe az

irányba. A „Nemzeti a diákokért” programunk révén rengeteg hátrányos helyzetű gyerek is láthatta az előadásokat. Sokan nemhogy színházban, de Budapesten is először jártak életükben. Nem győzzük az igényeket kielégíteni, a *János vitéz*re már őszre is csak előjegyzés van.

Nem kapkodta el a társulat létszámának a növelését, 2013-tól egészen a 2017/18-as évadig kivárt.

– Pontosabban: egy évvel korábban visszatért a Nemzetibe Rátóti Zoltán, leszerződött Rubold Ödön és Szabó Sebestyén László, aki frissen végzett a budapesti Színművészeti. Tavaly aztán valóban sokan érkeztek, méghozzá az általam vezetett kaposvári színészosztály tagjai: Ács Eszter, Barta Ágnes, Katona Kinga, a Berettyán testvérek, Nándor és Sándor, valamint Bordás Roland. A jövő évtől Uray Péter kaposvári osztályából Herczegh Péter, Nagy Márk, Mészáros Martin és Szép Domán szerződik hozzánk. A régi nemzeti gardából a társulat tagja lesz a vendégként eddig a *Tóth Ilonkában*, *A helység kalapácsában* és az *Egri csillagokban* játszó Csurka László is.

Végezetül térjünk vissza a beszélgetést indító „játékhoz”. Ha röviden kellene jellemeznie a következő évadot, mi volna a legtalálóbb szó?

– Megint szerencsénk van – mert meg van az az egy szó: színészdarabok. Hogy csak a legnagyobbakat emeljem ki: *Tartuffe*, *Othello*, *Meggyeskert*, a magyarok közül: *Az ember tragédiája*, *Caligula helytartója*, *Macs kajáték*... Ezek mindegyike tele van nagyszerű szerepekkel – a színészek, és remélhetőleg a nézők örömeire is.

KORNIA ISTVÁN

| fotók: Eöri Szabó Zsolt

2018/19

ÚJ/ÉVAD

Madách Imre műve alapján

AZ EMBER TRAGÉDIÁJA

Rendező: Vidnyánszky Attila

Székely János

CALIGULA HELYTARTÓJA

Rendező: Szász János

Ivan Viripajev

ÁLOMGYÁR

Rendező: Viktor Rzsakov

William Shakespeare

OTHELLO

Rendező: Kiss Csaba

Giovanni Testori regénye alapján

ROCCO ÉS FIVÉREI

Rendező: Vidnyánszky Attila

Robert Bolt

KINEK SE NAP, SE SZÉL

Egy ember az örökkévalóságnak

Rendező: Csiszár Imre

Anton Pavlovics Csehov

MEGGYESKERT

Rendező: Silviu Purcărete

Molière

TARTUFFE

Rendező: David Doiasvili

Örkény István

MACSKAJÁTÉK

Rendező: Cserhalmi György

Döbrentei Sarolta

SÁRA ASSZONY

Rendező: Vidnyánszky Attila

Földes László Hobo

HÉ, MAGYAR JOE!

Rendező: Vidnyánszky Attila

2019

MITEM

BÉRLETEK kaphatók!

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

NEMZETI SZÍNHÁZ

szcenárium
mozgáscsoport

nemzetiszinhas.hu

/nemzetiszinhas

AZ ÉVAD TÖRTÉNETEI

Székel János

CALIGULA HELYTARTÓJA

„Egy ilyen tigrist mégsem hagyhatunk / Uralkodni a fél világ felett!” – mondja Petronius, Jeruzsálem római helytartója, akit Caligula arra kötelez, hogy a zsinagógába a császár – vagyis a hatalom – szobrát állíttassa be. Képes-e Barakiás, a zsidó főpap szavakkal megóvni a hitet és szétzúzni egy fennálló rendet, megtagadva Caligula parancsát?

Madách Imre műve alapján

AZ EMBER TRAGÉDIÁJA

Ahogy a világegyetem „tágu”, egyre nagyobb rálatást nyújt Ádámnak a történelemre. Ám az „útvezető”, a megelégedéssel ironizáló „okosördög”, egy olyan jövőndő képét festi le, melynek alapja a kétely, felépítménye pedig a tragikum. Lucifer intést és tudást ötvözve próbálja Ádámot rábírní, ne fogadja el az isteni megoldást.

Ivan Viripajev

ÁLOMGYÁR (DREAMWORKS)

Az örök és egyszerű emberi értékek, házasság, szeretet, család, a hollywoodi filmek nyelvezetébe ágyazva. Feltevődik a kérdés, vajon hány különböző prizmán keresztül szabad gyönyörködnünk ezeknek a megvilágításában? A talmi csillogás között dereng itt-ott igazi fény? Amit az álmogyár kínál, bár számunkra ismerős, ezúttal egy görbétükörben látjuk – önmagunkat is.

William Shakespeare

OTHELLO

Othello, a mór, a Velencei Köztársaság flottájának hadvezére, idegen létére a lojalitás, az erő és a stratégiai érzék megtestesítője. Mint érzéki bomba vágódik be Desdemona életébe, feleségül véve őt. Szerelmük őszinte, életre szóló. Jago, a vezér zászlóhordozója viszont, irigységből, megalkotja a „rontás remekművét”: Othellót Desdemona ellen fordítja.

Giovanni Testori regénye alapján

ROCCO ÉS FIVÉREI

Milánó, 1950-es évek. Öt falusi legény a nagyvárosban próbál szerencsét. Keresik a boldogulást és a boldogságot. A sikert. A szerelmet. Kiből lehet bajnok a ringben és lehet győztes a mindennapokban? Megmentheti Rocco önfeláldozó szeretete a széthulló családot, a gyilkossá lett fivért is? Modern mese öt legényről, akik közül talán lesz, aki a nagyvárosból egyszer visszatérhet a falujába.

Robert Bolt

EGY EMBER AZ ÖRÖKKÉVALÓSÁGNAK

VIII. Henrik ideje, Anglia. A király által meghirdetett vallásváltás oka, hogy új feleséget szemelt ki magának, a válás azonban az egyházi kánonba tapos. De nem csupán a történelemformáló személyiségeknek kell eldönteni, helyes-e, amit tesznek, a hétköznapi ember életében is fontos kérdés, melyik úton haladjon tovább. Morus Tamás, a király tanácsadója, papként, az evangéliumi meggyőződést és hitet követi – s ez által sorsot is választ magának.

Anton Csehov

MEGGYESKERT

Csehov műve egy régi családi birtok felszámolásának fájó, ugyanakkor megmosolyogtató története – amelyet a Nemzeti Színház az ismert Cseresznyés kert helyett most az eredeti, Meggyeskert címen mutat be. Ljubov Andrejevna Párizsból érkezik haza, hogy intézkedjen annak a földnek a sorsát illetően, mely saját gyermekkorát jelenti számára: csupa rom és csupa emlék. Még a születő szerelmek is naftalinszagot árasztanak, habár a túlélés ígéretét hordozzák...

Molière

TARTUFFE

Orgon és családja kígyót melenget kebelén: Tartuffe-öt, aki a képmutatás és álszenteskedés mintapéldája. Ma úgy neveznénk, az erkölcsi elmezavar megtestesülése. Mégis megejtő, és mélyen emberi tud lenni, hisz oly könnyen áldoztatá válik mindenki. A család néhány tagja cselszövést bevetve mégis megpróbálja a lehetetlent.

Örkény István

MACSKAJÁTÉK

A történet főhőse – írja Örkény – özvegy Orbán Béláné, az ő véget nem érő vitájával, szájkodó, alakoskodó, még a hazugságtól sem visszariadó pörlekedésével. És mindenki, aki körülveszi. Körömszakadtáig harcol, hogy zűrzavaros, értelmetlen és reménytelen szerelmét ráerőszakolja a világra. Mit is tehetne mást? Orbánné a természet törvényei ellen harcol, mert semmibe veszi az öregséget, és hadat üzen a halálnak.

Földes László Hobo

HÉ, MAGYAR JOE!

„Lelövöm az asszonyt, megyek, lelövöm őt, / Rajtakaptam, az ágyban találtam és nem volt egyedül!” – szól a Jimi Hendrix nóta ikonikus mondata. Hobo kéttucatnyi vadonatúj dalban megírta Magyar József történetét: született 1970 táján, apja bankár, anyja színésznő, belőle villamosvezető lett, és feleségül vette az első nőt, aki lefeküdt vele. Aztán a Magyar Joe is lelőtte az asszonyt, mert rajtakapta. 16 évet ült. Most lép ki a börtön aijáján...

Döbrentei Sarolta

SÁRA ASSZONY

A gyermekáldás bősége hatodízben fullad tragédiába. Van-e értelme reménykedni sorsunk jobbra fordulásában kudarcaink közepette is? Realitásvesztés-e bizakodnunk hiábavalónak látszó küzdelmeink ellenére is? Sára asszony kérdez és tusakodik. Harcot vív önmagával és környezetével is, érvényes válaszokat keresve gyümölcstelennek tűnő élete romjain. De ki az, aki végül tizedikként megszületik és életben marad?

Éva, Ádám és a Luciferek – Az ember tragédiája főszereplői

A 2018/2019. ÉVAD ELŐADÁSAI

NAGYSZÍNPAD

premierek

Az ember tragédiája

Madách Imre műve alapján

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Bemutató: 2018. október 19.

Rocco és fivérei

Giovanni Testori: A Ghisolfi-híd című regénye alapján

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Bemutató: 2018. december 19.

Anton Csehov: Meggyeskert

Rendező: SILVIU PURCARETE

Bemutató: 2019. február 22.

Molière: Tartuffe

Rendező: DAVID DOIASVILI

Bemutató 2019. április 12.

továbbra is műsoron

Gárdonyi Géza – Zalán Tibor: Egri csillagok

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Fjodor Dosztojevszkij: A krokodilus

Rendező: VALERIJ FOKIN

Szilagyi Andor: Tóth Ilonka

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Csíkssomlyói passió

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Edmond Rostand: Cyrano de Bergerac

Rendező: DAVID DOIASVILI

Szarka Tamás: Éden földön

Koreográfus-rendező: BOZSIK YVETTE

Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

William Shakespeare: Szentivánéji álom

Rendező: DAVID DOIASVILI

Isten ostora – Bánffy Miklós A nagyúr című műve alapján

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádasy László – Vincze Zsuzsa: Körhinta

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Tamási Áron: Vitéz lélek

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Petőfi Sándor: János vitéz

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Szénási Miklós – Oleg Zsukovszkij – Lénárd Ödön:

Mesés férfiak szárnyakkal

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

BAJOR GIZI SZALON

továbbra is műsoron

Colm Toibin: Mária testamentuma

Nagy Mari önálló estje | Rendező: VIKTOR BALÁZS

Szájon lőtt tigris

Olt Tamás Rejtő Jenő estje | Rendező: OLT TAMÁS

Mezei Mária: Hoztam valamit a hegyekből

Tóth Augusztina önálló estje | Rendező: DAVID ZSUZSA

Fedák Sári

Szűcs Nelli önálló estje | Rendező: DÁVID ZSUZSA

GOBBI HILDA SZÍNPAD

premier

Székely János: **Caligula helytartója**

Rendező: SZÁSZ JÁNOS

Bemutató: 2018. szeptember 21.

Ivan Viripajev: **Álomgyár**

Rendező: VIKTOR RIZSAKOV

Bemutató: 2018. október 2.

William Shakespeare: **Othello**

Rendező: KISS CSABA

Bemutató: 2018. december 7.

Robert Bolt: **Egy ember az örökkévalóságnak**

Rendező: CSISZÁR IMRE

Bemutató: 2019. február 15.

Örkény István: **Macskajáték**

Rendező: CSERHALMI GYÖRGY

Bemutató: 2019. április 18.

Földes László Hobo: **Hé, magyar Joe!**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Bemutató: 2019. május

továbbra is műsoron

Katona József: **Bánk Bán**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Arthur Miller: **Az ügynök halála**

Rendező: CSISZÁR IMRE

Carlo Goldoni: **Házasság Palermóban**

Rendező: KISS CSABA

Brian Friel: **Pogánytánc**

Rendező: BOZSIK YVETTE

Bertolt Brecht: **A gömbfejűek és a csúcsfejűek**

Rendező: ZSÓTÉR SÁNDOR

Ingmar Bergman: **Szenvedély**

Rendező: KISS CSABA

Ivan Viripajev: **Részegek**

Rendező: VIKTOR RIZSAKOV

William Shakespeare: **III. Richárd**

Rendező: IFJ. VIDNYÁNSZKY ATTILA

Petőfi Sándor: **A helység kalapácsa**

Rendező: KINCSES ELEMÉR

Szergej Medvegyev: **Fodrásznő**

Rendező: VIKTOR RIZSAKOV

Anton Csehov: **Három nővér**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Örkény István: **Tóték**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Szigligeti Ede: **Liliomfi**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

KASZÁS ATTILA TEREM

premier

Döbrentei Sarolta: **Sára asszony**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Bemutató: 2019. április

továbbra is műsoron

Georg Büchner: **Woyzeck**

Rendező: IFJ. VIDNYÁNSZKY ATTILA

Földes László Hobo: **A Gulag virágai**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Bertolt Brecht: **Galilei élete**

Rendező: ZSÓTÉR SÁNDOR

Földes László Hobo: **Halj meg és nagy leszel**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Weöres Sándor: **Psyché**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Földes László Hobo: **Ballada a két sebzett hattyúról**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Földes László Hobo: **Tudod, hogy nincs bocsánat**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Földes László Hobo: **A föltámadás szomorúsága**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Anton Csehov: **Egyfelvonásos komédiák**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Long-Singer-Borgeson: **SÖR**
(Shakespeare Összes Rövidítve) – angol nyelven

TRILL ZSOLT

HORVÁTH LAJOS OTTÓ

RÁ CZ JÓ ZSEF

KRISTÁN ATTILA

BORDÁS ROLAND

BODROGI GYULA

SZARVAS JÓ ZSEF

„Az alattvalók egyetlen valódi
Mentsége az, hogy túléljük a császárt.
De hát, úgy vélem, ez egy emberélet
Tartalmának tán mégiscsak kevés.”

CALIGULA HELYTARTÓJA

Mit tehet Petronius, Szíria helytartója, ha Caligula arra kötelezi, hogy a jeruzsálemi zsinagógába a császár szobrát állíttassa be hatalmi szimbólumként? A Római Birodalom (jelképes) térhódítása súlyos veszteher az ot-tani zsidóságra nézve.

Petronius méltó ellenfélre lel a helyi főpap, Barakiás személyében, aki vitapartnereként lehetetlen morális helyzetbe hozza a római: egy nemzetet megsemmisíteni egy szobor miatt?

A lázadás és a lázítás nagyszerű drámája ez: képes-e Barakiás főpap szavakkal szétzúzni egy fennálló rendet, Caligula parancsát, felébredhet-e a helytartóban a kétely? Mert ha igen, nem csak e rend omlik össze, hanem egy megingathatatlanul vélt ember, Petronius is elbukik.

A megoldás Caligula lefizetésében rejlik, amit Barakiás, az övéi nevében fel is vállal. Aranyat kilószámra a császárnak! A küldönc hozza is a hírt: Caligula kiegyezik. Ám az utolsó pillanatban, egy besúgó által felfejtett árulás folytán, Róma ura megváltoztatja döntését: a szobornak be kell kerülnie a templomba. Petronius élete legnagyobb dilemmája elé kerül: vagy teljesíti Caligula parancsát, s ezzel egy népet semmisít meg, vagy ő maga pusztul el.

Székely János (1929–1992) erdélyi költő, író, drámaíró a 20. század második felének egyik legfontosabb alkotója. Székely éppen a *Caligula helytartója* című 1972-es drámájával világirodalmi rangra is emelkedő életművet hozott létre, amely túllép és túlmutat a regionális (erdélyi) és aktuálpolitikai meghatározottságokon. Legjobb művei minden személyes vallomásszerűségük ellenére kifejezik a 20. századi ember transzcendens fogódzó-

tól való megfosztottságát éppúgy, mint ahogy korának közösségi sorskérdéseit is egyetemes igénnyel fogalmazza meg.

A Nemzeti Színház és a Gyulai Várszínház az elkövetkező években arra vállalkozik, hogy a közelmúlt nemzeti klasszikusainak az utóbbi években háttérbe szorult életműveire programsorozattal, egy-egy fontos dráma bemutatásával felhívja a figyelmet: Weöres Sándorra, Németh Lászlóra, Illyés Gyulára, Márai Sándorra, Sütő Andrára. A sor idén Székely Jánossal kezdődik, arra is emlékezve, hogy a *Caligula helytartója*ának negyven éve Gyulán volt az ősbemutatója. A Nemzeti Színház ezzel a premierrel ünnepli a Magyar dráma napját.

Székely János

Caligula helytartója

Főbb szerepekben: TRILL ZSOLT, HORVÁTH LAJOS OTTÓ, RÁ CZ JÓ ZSEF, KRISTÁN ATTILA, BORDÁS ROLAND, BODROGI GYULA, SZARVAS JÓ ZSEF

Rendező: SZÁ SZ JÁNOS

ELŐBEMUTATÓ a Gyulai Várszínházban:
2018. június 26.

PREMIER a Nemzetiben:
2018. szeptember 21.

Gobbi Hilda Színpad

ÁCS ESZTER

BERETTYÁN SÁNDOR

BERETTYÁN NÁNDOR

FARKAS DÉNES

„Hová lesz énem zárt egyénisége.”

AZ EMBER TRAGÉDIÁJA

– Álomszerű. Ez a jelző jut eszembe elsőként, ha egy szóban kellene megragadnom, miként képzelem el most *Az ember tragédiáját* a Nemzeti Színházban – mondja Vidnyánszky Attila rendező. – Madách Imre „emberiségkölteménye” hatalmas látomás, amely végigszágul velünk a történelmen a Paradicsomtól egészen a jövőbe, de a Lucifer által ajánlott módon, vagyis a „tűnékeny álom képei”-n keresztül. A rendezéshez a kulcsot tehát maga Madách adja meg: az álom logikátlan logikájával válik megélhetővé mindaz, amit Ádám és Éva korról korra lát és tapasztal, amiért lelkesedik, és amiből kiábrándul.

– Számomra a mű egyik kulcsmondata: „Hová lesz énem zárt egyénisége...” És Ádám kérdésre Éva így felel: „Nem így volt ám ez egykor, szebb időben.” Vajon hová tűnik a személyiség, „egészsége”, amit az ember a gyermekben érez? De ugyanilyen agyat és lelket kínzó érzés a Paradicsomon kívülség érzete, a kiűzetés előtti „szebb idő” iránti örök emberi vágy, „halálra ítéltségünk” tudata, és a szembesülés végességünkkel, az „arasnyi lét”-tel... Mindezen „reménytelenségek” mellett és a nagy eszmék hullámverése közben a szerelemtől, két ember szövetségéről is szeretnék mesélni, amiből – átkokként vagy megváltásként – a jövőnk születik.

– *Az ember tragédiája* az a mű, amellyel ha komolyan foglalkozik az ember, nemhogy kimerítené önmagát, de újabb és újabb kérdéseket és gondolatokat szül – vallja Vidnyánszky Attila, aki 1999 óta immár négy verzióban rendezte meg Madách művét. Ezúttal a Nemzeti Nagyszínpadának egészét (a nézőteret is) arénászerűen „bejátszó”, látványos előadás születik.

Madách Imre 1859-ben fejezte be a munkát a drámai költeményén, a kéziratot 1861-ben vitte bírálatra Arany Jánoshoz, akinek stílárís javításaival 1862-ben

jelent meg először a „nagy mű” nyomtatásban. Sokáig színpadképtelennek, előadhatatlannak tartották a *Tragédiát* – egészen 1883. szeptember 21-ig: Paulay Ede rendezésében ekkor kezdte meg színpadi karrierjét a mű a Nemzeti Színházban és a magyar színpadokon. (Ezért ünnepeljük minden évben ezen a napon a Magyar dráma napját.)

A *Tragédia* 135 éve – az 1947 és 1955 közötti betiltását kivéve – szerepel az ország első színházának repertoárján. A Nemzeti Színház, amely 1837-es alapítása óta csak 2002-ben kapott végleges otthont a mai épületben, *Az ember tragédiájával* nyitotta meg kapuit.

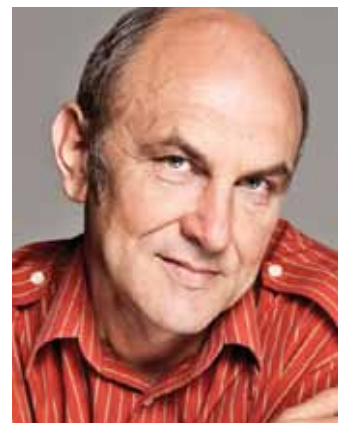
A *Csongor és Tünde*, valamint a *Bánk bán* után *Az ember tragédiája* másorra tűzésével a 2018/19-es évadtól a magyar drámairodalom mindhárom klasszikusa látható a Nemzeti Színházban.

FEHÉR TIBOR

MÁTYÁSSY BENCE

VARGA JÓZSEF

Az ember tragédiája

Madách Imre műve nyomán

Főbb szerepekben: ÁCS ESZTER, BERETTYÁN SÁNDOR, BERETTYÁN NÁNDOR, CSURKA LÁSZLÓ, FARKAS DÉNES, FEHÉR TIBOR, HERCZEG PÉTER, MÁTYÁSSY BENCE, MÉSZÁROS MARTIN, NAGY MARI, NAGY MÁRK, RUBOLD ÖDÖN, SCHNELL ÁDÁM, SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ, SZÉP DOMÁN, TÓTH AUGUSZTA, VARGA JÓZSEF

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

PREMIER: 2018. október 19.

Nagyszínpad

TRILL ZSOLT

KATONA KINGA

RÁCZ JÓZSEF

KRISTÁN ATTILA

SZÜCS NELLI

TÓTH LÁSZLÓ

„Te remek ember vagy, aki méltó arra, hogy teljes életet éljen ezen a földön. Viszontlátásra.”

ÁLOMGYÁR

– Ivan Viripajev új és teljesen hihetetlen története az örök és egyszerű emberi értékekről szól – a házasságról, a szeretetről, a családról – ezúttal egy hollywoodi film mai nyelvezetét felhasználva. Az álmaink – a mi munkánk, amit bármi áron jól kell beteljesítenünk – mondja az *Álomgyár* kapcsán Viktor Rizsakov rendező, aki Viripajev számos darabját vitte már sikerre, így a Nemzetiben látható *Részegeket* is. A kortárs orosz szerző korábbi darabjaihoz hasonlóan a 2011-ben írt *Álomgyár* (*Dreamworks*) is a beteljesületlen emberi álmokról, a szeretet utáni vágyról szól, ám ebben az esetben a hollywoodi filmek stílusát idézve, játékos iróniával beszél czekekről a komoly, a mai embereket mélységesen érintő kérdésekről.

„*Furcsa* – mondja a darab egyik szereplője – *maga olyan egyszerű dolgokról beszél, és ezek most olyan nyilvánvalónak tűnnek. Persze, ha maga mindezt a barátaim társaságában mondaná el, mindenki csak kinevetné. És én is velük együtt nevetnék.*

– *De én ezekről a dolgokról nem is beszélnék a maga baráti társaságában, mert mindaz, amiről beszélek, csak ketőnket érinti...*” Vajon ismerősek számunkra a szereplők szavai? – teszi fel a kérdést a rendező, Viktor Rizsakov.

A darab szereplői elegánsak – szmokingban és estélyi ruhában tűnnek fel, vagy a legújabb divat szerint öltözve. Az amerikai filmek kliséivel találkozunk: egy péntek esti összejövetel, ahol a whisky, a narkotikum és a haverok határozzák meg az életérzést. Ezek mind olyan emberek, akikkel szinte minden amerikai mozifilmben találkozhatunk, és akiknél mindig minden „O.K.”. Ám a hollywoodi kliséket felhasználva Viripajev darabjának szereplői megint csak a lét értelmét, a szeretet lehetőségét kutatják – egy olyan világban, ahol az „álmogyár” abszurditásig fokozódó mesterséges közege már legyűrte a hétköznapi valóságot.

– Mi és a gyermekeink már egy virtuális valóságban létezőnk, hamis értékek között tévelygünk, miközben

járatjuk a szánkat mindenféléről, buddhizmusról, pénzről, marihuánáról, megfedkezve a legalapvetőbb emberi kapcsolatokról – a lényegről. Ez az előadás talán egy kicsivel közelebb visz bennünket ehhez a lényeghez – ígéri Rizsakov.

Viripajev, a kortárs európai színház mára már szinte kultikussá vált drámaíró-rendezője mintegy tizenhét évvel ezelőtt robbant be az orosz színház világába. Az egyik első, nagy sikerű drámája nyomán elnevezett és szellemi társával, Rizsakovval közösen elindított „Oxygen (Kiszlorod)” művészeti „mozgalmat” új hangvételű és szellemiségű, a mai kor emberének hiányérzetét megcélzó színházi nyelv megteremtésére tesz kísérletet. Azóta számos színművével keltett feltűnést az orosz, illetve európai színházi életben, és a művészetelméleti, filozófiai, etikai és vallási problémákat is érintő szövegeiből készült filmek és előadások mindig eszményszámba mennek.

Ivan Viripajev

Álomgyár (Dreamworks)

Főbb szerepekben: TRILL ZSOLT, KATONA KINGA, RÁCZ JÓZSEF, KRISTÁN ATTILA, SZÜCS NELLI, TÓTH LÁSZLÓ, TARPAI VIKTÓRIA m. v., BORDÁS ROLAND

Rendező: VIKTOR RIZSAKOV

PREMIER: 2018. október 2.

Gobbi Hilda Színpad

HORVÁTH LAJOS OTTÓ

FARKAS DÉNES

ÁCS ESZTER

NAGY MARI

„A mór tiszta és nyílt természetű,
Hisz annak is, ki tettető hazug;
S orránál lehet vezetni,
Akár a szamarat...”

OTHELLO

Shakespeare egyik legsérülékenyebb darabja, a közhe-lyek és teátrális fogások terepe. Erotikus thriller vagy szorongó történet a látszat hatalmáról, az emberi biza-lom törekenységéről. Az aljasságról, a szenvedélyről, az ártatlanságról.

A darab a maga korában is épített a közönségben bizsergő idegengyűlöletre, használta, kéjjel sutto-gta a feketékben rejlő elemi szexualitás, az állati kéjelgés kép-zetét. „Azt akarod, hogy egy berber csődör hájja meg a lá-nyod? Hogy unokáid rádnyerítsenek...?” – üvölti Jago a ve-lencei éjszakában fellármázva a lány családját, rokonait.

Othello, Velence fekete tábornoka éjjel titokban megszőkteti és feleségül veszi a város egyik előkelő csa-ládjának egyetlen lányát, az „angyali” Desdemonát. A ki-robbanó botrányt váratlan esemény odázza el – a tö-rök flotta százegynéhány hajóval megtámadja a velen-cei fennhatóság alatt álló Ciprus szigetét. Othellónak azonnal indulnia kell, útjára elkíséri egyéjszakás új asz-szonya is. A „világpolitika” talán megoldaná a családi drámát – ám van egy mellékszál: egy féltékenységből, sértett önérzetből, bosszúvágyból szőtt sátáni törté-net. Hadsegédje, Jago helyett a mór egy fiatal firenzei nemest, Cassiót lépteti elő hadnagyává – vérig sértve ezáltal korábbi hűséges hívét, bizalmasát, akit még Desdemona megszőktetésének tervébe is beavatott. E bosszú története a darab – három tragikus éjszaka.

De ki ez a Mór? És hogyan lehet a rátarti Sziget tábornoka éppen egy fekete, egy schonnai? E köz-társaságnak látszó, ravasz és pénzéhes mini-nagyhata-lomé, amely az érdek, a diplomácia és a kifinomult stílus cölöpeire épült. Talán az ereje, a különleges testi adottságai miatt? Dehogy! A velencei hadi flotta irá-nyításához nem izomerő szükséges. Hanem ész, stra-tégiai érzék, határozottság, szilárd akarat. Karizma. „Ha lelküket kiteszik sem találják hozzá hasonló hadvezéri

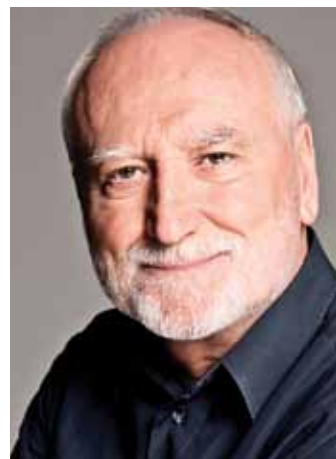
elmét” – mondja róla barátja – és gyilkos ellensége, Jago. Shakespeare egyik legösszetettebb figurája, aki saját énjéből, féltékenységből, sértettségéből – és páratlan emberismeretéből alkotja meg a rontás remekművét. Szinte semmiből, tények és bizonyítékok nélkül. E bosz-szú története a darab – három tragikus éjszaka.

„Ne méreggel csináld, fojtsd meg az ágyában” – súgja Jago. És Othellónak tetszik ez. Hiszen ő áldozatot akar, nem gyilkosságot. Igazságot tenni, nem pedig bosszút állni.

A Nemzeti Színház készülő előadása nem a félté-kenység tragédiája lesz, hanem a sebzett bizalomé, a lelkünket megmérgező kételyké.

SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ

BLASKÓ PÉTER

BAKOS KISS GÁBOR

William Shakespeare

Othello

Főbb szerepekben: HORVÁTH LAJOS OTTÓ, FARKAS DÉNES, ÁCS ESZTER, NAGY MARI, BLASKÓ PÉTER, SÖPTEI ANDREA, BAKOS KISS GÁBOR, SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ, KATONA KINGA, TÓTH LÁSZLÓ

Rendező: KISS CSABA

PREMIER: 2018. december 7.

Gobbi Hilda Színpad

BERETTYÁN NÁNDOR

BORDÁS ROLAND

BÁNSÁGI ILDIKÓ

BARTA ÁGNES

TÓTH AUGUSZTIA

UDVAROS DOROTTYA

„Egyesek azt mondják az új világ
semmivel sem lesz jobb. Én viszont hiszek
benne. Holnaptól jobb lesz az életed.”

ROCCO ÉS FIVÉREI

Boldogság, megélhetés, érvényesülés. Ezt reméli Vincenzo, Simone, Rocco, Ciro és Luca: az öt Parondi fivér. Apjuk halála után határoznak úgy, hogy anyjukkal dél-olasz falujukból a dinamikus fejlődő Milánóba költöznek, valamikor az 1950-es évek elején.

Vincenzo, a legidősebb fiú már eljegyzett egy jómódú leányt Milánóban. Simone az ökölvívásban találja meg a megélhetését, de hamar lejtőre kerül. Rocco, a középső fiú tartja össze a családot, és próbálja Simonét megvédeni az „édes élet” csapdájától, és végül belőle lesz bajnok. A két fiatalabb fivér közül Ciro egy autógyárban helyezkedik el, Luca pedig még kisfiúként figyeli a nagyobbak küzdelmeit, hogy végül ő mondja ki azokat a kulcsszavakat, amelyek felcsillantják egy élhetőbb jövő lehetőségét.

A bokszoló Simone beleszeret egy prostituáltba, ám Nadia elhagyja őt, és másfél év múlva egy véletlen találkozás után Rocco és a lány között szövődik szerelem. Az egyre jobban elzúlló Simone ezt képtelen elfogadni, és végül megöli a lányt. Rocco az egyetlen, aki feltétel nélkül a bátyja mellett áll, és mindent megbocsát neki. Elemi jósága, már-már önmegsemmisítő alázata és áldozatvállalása emeli ki Roccót a környezetéből.

– Egyszerű mese ez öt fiatalember életének nagy lehetőségéről, arról, hogyan vívják ki helyüket az életben: a családban, a szorítóban, a szerelemben – mondja Vidnyánszky Attila rendező. – Egyszerű, mondom, miközben a cím Thomas Mann bibliai távlatú regényére, a *József és testvéreire* utal, Rocco alakja pedig Dosztojevszkij *Félkegyelműjének* Miskin hercegével rokon. Én ezekben a dimenziókban tekintek erre a modern, rólunk szóló mesére. Ezek a srácok vidékről magukkal hozzák értékrendjüket, naivitásukat, ábrándjaikat, vágyaikat, illúzióikat, ám a nagyváros másfajta játékszabályokkal szembesíti őket. Elveszi a világ, ami neki jár – és pont

az vész el közben, ami a legfontosabb: a szerelem. Hiába minden győzelem a ringben, ha bemocskolódik az emberi kapcsolatok tisztasága. Épp csak megcsillan a boldogság reménye, ám a beteljesedés lehetetlen. Valóban az?

A *Rocco és fivérei* az egyetemes filmművészet gyöngyszeme, az olasz neorealizmus egyik legnagyobb sikerű alkotása. Luchino Visconti 1960-ban bemutatott filmje Giovanni Testori *A Ghisolfi-híd* című 1958-as regénye alapján készült. A mozifilm számos rangos díjat nyert, és meghatározó állomás volt többek között Renato Salvatori, Annie Girardot, Claudia Cardinale és mindenek előtt a Roccót alakító Alain Delon karrierjének kezdetén.

Rocco és fivérei

Giovanni Testori *A Ghisolfi-híd* című regénye alapján

Főbb szerepekben: BERETTYÁN NÁNDOR, BORDÁS ROLAND, MÉSZÁROS MARTIN, BÁNSÁGI ILDIKÓ, BARTA ÁGNES, BERETTYÁN SÁNDOR, TÓTH AUGUSZTIA, UDVAROS DOROTTYA, SCHNELL ÁDÁM, VARGA JÓZSEF, FEHÉR TIBOR

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

PREMIER: 2018. december 19.

Nagyszínpad

RÁTÓTI ZOLTÁN

SCHNELL ÁDÁM

TÓTH LÁSZLÓ

SÖPTEI ANDREA

„Mert az emberek először szívüket tagadják majd meg,
és nemsokára már szívük sem lesz többé.”

EGY EMBER AZ ÖRÖKKÉVALÓSÁGNAK

Haladás vagy elvhűség? Gátlástalanság vagy erkölcsös-ség? Reálpolitika vagy illúziók? Nem csupán a történelemformáló személyiségeknek kell ezek közül választani, a hétköznapi ember életében is fontos kérdés, melyik úton halad. Bármilyen hitet, meggyőződést, erkölcsi értéket sutba dobunk az érvényesülésért, vagy merünk hallgatni lelkiismeretünkre, benső sugallatokra, ha azok látszólag nem hatékonyak, esetleg hátrányos helyzetekbe sodornak? Életünk fordulópontjain mindannyian vergődünk már ilyen dilemmák között.

Robert Bolt *Egy ember az örökkévalóságnak* (*The Man for All Seasons*) című drámájában Sir Thomas More – másként: Morus Tamás – tragédiáját írja meg, aki evangéliumi tisztasággal vállalta elveit, és inkább elbukott, mintsem hogy megtagadta volna azokat.

Morus (1478–1535) az *Utópia* című híres könyv szerzője, nem tette le a hűségesküt VIII. Henrikre, amikor az szakított a pápával, mert nem kapta meg tőle a hozzájárulását az Aragóniai Katalinnal kötött házassága felbontásához, hogy elvehesse Boleyn Annát. A király, hogy függetlenítse magát a pápai hatalomtól, önmagát az új, anglikán egyház fejévé tette. Morust, az országszerte nagyra becsült tudóst és lordkancellárt, aki ellenezte ezt a lépést, hazaárulásért perbe fogták és kivégezték. 1886-ban boldoggá, 1935-ben szentté avatták, ő az államférfiak és a jogászok védőszentje.

– A drámaírodalomban azok az igazán izgalmas hősök, ahogy Hamlet mondja, akik egy kizökkent világban léteznek. Aztán vagy próbálnak tenni valamit, hogy visszazökkentsék a világot a normális kerékvágásba, vagy elviselik a negatívumait. Robert Bolt hőse, Morus Tamás olyan lázadó, aki egyedül vívja meg a maga forradalmát – mondja Csiszár Imre rendező.

Robert Bolt angol drámaíró a „dühös fiatalokról” elnevezett színházi mozgalomhoz kapcsolódik műveivel, akik az 1950-es években a megalkuvás elleni harcot tüzték zászlajukra (leghíresebb közülük a *Dühöngő ifjúságot* író John Osborne). Darabjait sikerrel játszották a londoni West End-en, a New York-i Broadway-en, a kor ünnepezt színeszei szereplésével, így volt ez a Morus-drámával is: mindkét előadás főszerepét Paul Scofield alakította (New Yorkban több mint 600-szor), akárcsak a dráma filmváltozatában, amely 1967-ben megkapta a legjobb filmnek, a legjobb rendezésnek (Fred Zinnemann) járó Oscart. Az író a legjobb adaptált forgatókönyvért, Scofield a legjobb férfi főszerepért járó szobrot vehette át. Bolt olyan filmsikerek forgatókönyvét is jegyzi, mint az *Arabiai Lawrence* és a *Doktor Zsivágó*.

BAKOS-KISS GÁBOR

RUBOLD ÖDÖN

Robert Bolt

Egy ember az örökkévalóságnak

Főbb szerepekben: RÁTÓTI ZOLTÁN, SCHNELL ÁDÁM, TÓTH LÁSZLÓ, SÖPTEI ANDREA, BARTA ÁGNES, NAGY MÁRK, BAKOS-KISS GÁBOR, BODROGI GYULA, FEHÉR TIBOR, BERETTYÁN NÁNDOR, RUBOLD ÖDÖN, CSURKA LÁSZLÓ

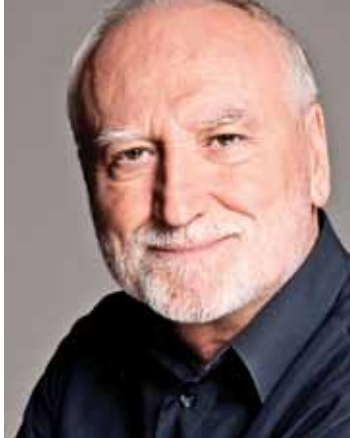
Rendező: CSISZÁR IMRE

PREMIER: 2019. február 15.

Gobbi Hilda Színpad

UDVAROS DOROTTYA

BLASKÓ PÉTER

SZŰCS NELLI

KRISTÁN ATTILA

RÁ CZ JÓ ZSEF

KATONA KINGA

„Hogy elment az élet, mintha nem is éltem volna...”

MEGGYESKERT

Csehov utolsó darabja, látomásos végrendelete a *Meggyeskert*. A 20. század hajnalán, 1903-ban írta meg a „válság paraboláját” arról, ahogy egy új világ felváltja a régit, a régi értékek és az emberek „haszontalanokká” válnak.

A *Meggyeskert* „nemcsak egyik világból a másikba történő elkerülhetetlen átkelésről szól, hanem a passzív ellenállásként jelentkező alkalmazkodásra való képtelenségről, szinte hallgatólagos, visszafojthatatlan elutasításáról annak, hogy gúny tárgyává tegye az értékeket, amelyekre a vesztesek az öntudatukat alapozzák...” – fogalmaz a műről a jelenünkre is érvényesen Georges Banu kritikus, a előadást rendező Silviu Purcărete egyik legjobb ismerője.

A súlyosan beteg író a darabjait sikerre vivő Sztanyiszlavszkij által alapított és vezetett Művész Színház számára valami mulatságosat, komédiát, „sőt bohózatot” kívánt írni. „Egy vidám darabot szeretnék írni, amelyben maga az ördög is bukfencet hány” – írja színésznő feleségének, Olga Knyippernek. És valóban, Csehov utolsó művében a tökéletes „lírai komédiát” alkotta meg. „Nagyon vigyázz! Egyetlen felvonásban se vágj szomorú képet! Mérges lehetsz, de szomorú nem! Azok az emberek, akikben már régóta fészkel a bánat és hozzászoktak, csak füttyörésznek, és gyakran elméláznak” – írta Csehov a meggyes kert tulajdonosának, Ranyevszkajának a szerepét próbáló feleségének, Olgának.

A hajdan híres gyümölcsöskert már nem tartható fenn, a meggyekvár receptje is elveszett, tulajdonosai csődbe mentek. A kertet el kell adni. A jövő embere kivágja a fákat, és felparcellázva értékesíti a birtokot. A történelem kereke fordul, és mindenkinek az új rendben kell megtalálnia a helyét. Csehov tragédiára képtelen szereplői „szétszóródnak egy széthulló világban”. Csak egyedül Firsz, a régi világhoz hű öreg szolga marad a helyén, válik eggyé a halálra ítélt gyümölcsös-

kerttel. „Egyszer minden véget ér ezen a világon” – mondja a darab egyik szereplője, Szimeonov-Piscsik, de talán nem nyomtalanul, talán nem hatástalanul élnek egymás után a generációk küzdelmes életüket. „Ezen a világon minden jelentéktelen és érdektelen, kivéve az emberi szellem legmagasabbrendű megnyilvánulását. A szellem, az értelem éles határt von állat és ember között, utal az utóbbi isteni eredetére, és bizonyos fokig még a halhatatlanságot is pótolja, amely nincsen. Ebből kiindulva tehát a szellem az élvezet egyetlen lehetséges forrása” – mondja Csehov.

Csehov művét Silviu Purcărete, a világszínház igazi nagy mesterinek egyike állítja színpadra. A román rendező legutóbb 2017-ben Faust-adaptációjával varázsolta el a Madách Nemzetközi Színház Találkozó közönségét. A művet a Nemzeti Színház dramaturgjának, Kozma Andrásnak az új fordításában a megszo-

kott helyett az eredetinek – *Visnyovij szad* – megfelelő *Meggyeskert* címmel tűzi műsorára a Nemzeti.

Anton Csehov

Meggyeskert

Főbb szerepekben: UDVAROS DOROTTYA, BLASKÓ PÉTER, SZARVAS JÓZSEF, TRILL ZSOLT, SZŰCS NELLI, FARKAS DÉNES, KRISTÁN ATTILA, RÁ CZ JÓZSEF, ÁCS ESZTER, BORDÁS ROLAND, KATONA KINGA

Rendező: SILVIU PURCĂRETE

PREMIER: 2019. február 22.

Nagyszínpad

TRILL ZSOLT

HORVÁTH LAJOS OTTÓ

SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ

BARTA ÁGNES

„Neked egykutya, hogy ami szivedre hat,
Képmutatás-e vagy igazi áhítat?”

TARTUFFE

Orgonék jómódú házában egy mélyen vallásos alak, Tartuffe egyre nagyobb befolyással bír. A helyzet már azzal fenyeget, hogy Tartuffe kiforgatja Orgont a vagyonából, és a lánya kezét is megszerzi. Hamarosan mindenki átlát ármánykodásán – kivéve Orgont. A család tervet eszel ki, hogy lebuktassák a csalót... Egy szerű vígjátéki történet, a mű mégis zseniális. Az ok a szerzőben keresendő, aki nem más, mint a drámatörténet sziporkázó gényusa: Molière.

Az eredeti címben a szerző fontosnak tartotta, hogy a névhez társítsa a jelzőt is „l'imposteur”: *Tartuffe avagy a képmutató*, de mondhatnánk szenteskedőt, szemforgatót, kétszínűt, alakoskodót, ájtatoskodót, kegyeskedőt, farizeust... És ha egy nyelvben valamire ennyi megnevezés van, az azt mutatja, hogy az a jelenség foglalkoztatja az embereket. Mi sem mutatja jobban e színdarab népszerűségét, mint hogy e szinonimák közé ma már oda lehetne írni ezt is: „egy tartuffé”.

A figura eggyé vált a tulajdonsággal, amit Molière a darabjában pellengérré állított, mégpedig olyan erővel, hogy noha 1664-ben Versailles-ban bemutatták, de az udvar befolyásos tagjai rávették XIV. Lajost, hogy tiltassa be. Csak 1669-ben engedélyezik újra az előadást. Mint minden korban, akkor is nagyszerű reklámnak bizonyult a tiltás, mert a második bemutatóra özönlöttek a nézők. De az, hogy e lelkesedés nem csökkent később sem, már a mű üdeségét, érvényességét mutatja. Megszámlálhatatlan színpadi olvasata van napjainkban is, minden alkotó megtalálja a maga Tartuffe-jét, aszerint, hogy épp mit akar üzeni a világnak, épp melyik társadalmi jelenség piszkálja a csőrét.

Mindenesetre azok, akik a hit elleni támadást vélték felfedezni benne, és ezért hol tiltották, hol lelkesen üdvözölték világnézeti beállítottságuknak megfelelően, talán elsiklottak Cléante e sorai fölött, amelyen áthallik Molière vallomása: „Egyet tudok – egész tudományom csak ennyi: / Tudom, mi az igaz, s tudom, hogy mi a tal-

mi. / S mert dicsőbb hősöket sehol sem ismerek, / Mint az alázatos, igazi szenteket, / S mert szebb és nemesebb dolog nincs a világon, / Mint ha az igazi vallás buzgalma lángol – / Elöttem épp azért semmi sem undokabb, / Mint e szenteskedő, jól színlelt áhítat.”

Ez a kis részlet jól mutatja, hogy több mélység van Molière e művében annál, semhogy aktuálpolitikai üzenetekre kellene redukálni. David Doiasvili grúz rendezőnek színházunkban eddig bemutatott két rendezése, a *Szentivánéji álom* és a *Cyrano* sejteti, hogy nem fog megállni a kiszólások szintjén, hanem az archetipikus, minden korra és bizonyos értelemben, kisebb nagyobb mértékben mindannyiunkra jellemző színlelésről szól majd az előadása.

FEHÉR TIBOR

SZARVAS JÓZSEF

Molière

Tartuffe

Főbb szerepekben: TRILL ZSOLT, HORVÁTH LAJOS OTTÓ, ÁCS ESZTER, SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ, BARTA ÁGNES, FEHÉR TIBOR, SZARVAS JÓZSEF, SZÜCS NELLI

Rendező: DAVID DOIASVILI

PREMIER: 2019. április 12.

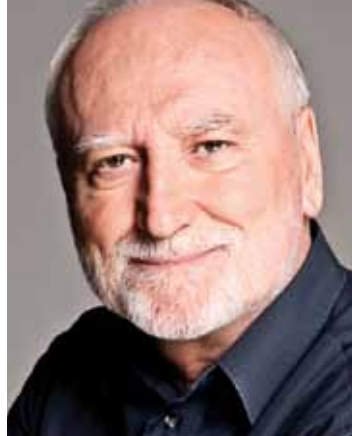
Nagyszínpad

UDVAROS DOROTTYA

BÁNSÁGI ILDIKÓ

BLASKÓ PÉTER

TÓTH AUGUSZTINA

NAGY MARI

SÖPTE ANDREA

TÓTH LÁSZLÓ

ORBÁNNÉ: Ha újra kezdeném, másodszor is mindent ugyanígy csinálnék.

ILUS: Úgy élne, ahogy élt?

ORBÁNNÉ: Így volt szép.”

MACSKAJÁTÉK

„Mi, emberek, csak egyféleképpen tudunk szenvedni és örülni, akár az élet elején, akár a végén tartunk” – írja Örkény István a *Macskajáték* című tragikomédiája elé. Ha előveszünk egy fiatalkori fényképünket, úgy tűnik, az életünk egy önfeledt pillanatban megragadható, és bár múlnak az évek, szenvedélyeink és szenvedéseink ugyanolyan elevenen élnek bennünk, mint hajdanán.

Örkény így folytatja: „E groteszk történet főhőse özvegy Orbán Béláné, s a darab valójában az ő véget nem érő vitája, szájaskodó, alakoskodó, még a hazugságtól sem visszariadó porlekedése mindenkivel, aki körülveszi: a lányával, a szomszédnőjével, Paulával s legfőképpen az ő München közelében élő nénjével, Gizával. Körömszakadtáig harcol, hogy zúrzavaros, értelmetlen és reménytelen szerelmét ráerőszakolja a világra. Megvan benne minden, amire az ember képes: egy piaci kofa nagyszájúsága és egy görög tragika fensége. Mit is tehetne más? Orbánné a természet törvényei ellen harcol, mert semmibe veszi az öregséget, és hadat üzen a halálnak.”

A *Macskajáték* először regényként jelent meg 1965-ben és nagy sikert aratott. Egy rendező, a fiatal Székely Gábor kérésére és inspirációja alapján írta meg Örkény István a levélregény színpadi változatát 1969-ben. Abban az időben a monológokból épített dramaturgiai forma úttörően modern volt, napjainkra már bevett gyakorlat, „posztmodern” forma.

Az ősbemutatóra 1971 januárjában Szolnokon került sor, és pár hónap múlva Székely Gábor a Vígszínház kérésére a Pesti Színházban is megrendezte Sulyok Mária és Bulla Elma főszereplésével. A Pesti Színházban több mint egy évtizedig műsoron volt. „Orbánné mindannyiunkat túlél” – nyilatkozta Sulyok Mária. És így is lett.

Még az ősbemutató évében még két magyarországi premier mellett Helsinkiben is színpadra került. Azóta a *Macskajáték*nak jóval több mint száz bemutatója volt a világ számos országában. A századik bemutatót 1986-ban már kortárs klasszikusként tűzte műsorra a Játékszín újabb parádés szereposztásban: Psota Irénnel és Tolnay Klárral, valamint az Egérke szerepében remekelő Törőcsik Marival. 1972-ben mutatták be a *Macskajátékból* készült játékfilmet, melyet Makk Károly rendezett Dayka Margittal, Bulla Elmával, Törőcsik Marival, Balázs Samuval.

A *Macskajáték* a Nemzeti Színházban újra kiváló művészek jutalomjátékára teremt alkalmat és reméljük igaza lesz ezúttal is Sulyok Mária jövődőlésének: „a *Macskajáték* talán mást jelent majd, megváltozhat a darab hangvétele, üzenete is, de a siker nem pártol el tőle.”

Örkény István

Macskajáték

Főbb szerepekben:

UDVAROS DOROTTYA, BÁNSÁGI ILDIKÓ,
BLASKÓ PÉTER, TÓTH AUGUSZTINA, NAGY
MARI, SÖPTE ANDREA, TÓTH LÁSZLÓ

Rendező: CSERHALMI GYÖRGY

PREMIER: 2019. április 18.

Gobbi Hilda Színpad

HÉ, MAGYAR JOE!

RÁCZ JÓZSEF

FÖLDES LÁSZLÓ HOBO

Az ötlet a semmiből csapott le rám. Jimi Hendrix világhírré juttatott egy féltékenységi gyilkosságról szóló néger bluest, a Hey Joe-t, amit én negyven éve lefordítottam, és azóta is játszom.

Valamiért eszembe jutott, hogy ha nekem amerikai nevem van, azaz a „Hobo”, akkor a „Joe” is lehet magyar, és egy ültő helyemben leírtam a gyilkos élettörténetének vázlatát.

Joe Magyar József néven született a hetvenes évek végén. Apja a rendszerváltás után bankár lett, verte a fiát, az anyja színésznő volt, bármit eljátszott, csak anyja nem volt. Józsi utálta az iskolát, futballista akart lenni. Megismerte a bluest, és a legjobban a Hey Joe tetszett neki.

A BKV Előre ificsapatában középcsatárt játszott, és minden gól után a dal egyik sorát kiabálta: „Lelövöm az asszonyt!” Ezért nevezték el Joe-nak.

Nem vágyott nagy életre, csak villamosvezető lett, és feleségül vette az első nőt, aki lefeküdt vele. A nő azt hitte, a bankár apuka majd arany életet biztosít nekik, ám hamar rájött, hogy ez soha nem teljesülhet, és megcsalta a férjét.

Joe rajta kapta őket és miután az asszony megalázta, az apja vadászpuskájával lelőtte. Utána kihívta a rendőrköt, feladta magát, mindent bevallott.

Súlyos ítéletet kapott, tizenhat évet húzott le a börtönben, ahol naponta küzdött a lelkiismeret-furdalással és a szégyennel. Aztán kiszabadult és itt találta magát a mai Magyarországon, ami nem hasonlított arra, ahol ő felnőtt. Az utcán élt, munkát nem kapott, végül utcazenész lett, így találkozott egy néhai osztálytársával, aki munkát és szállást adott neki.

Eddig a történet, amit 26 dalszövegben írtam meg, és ősszel dupla lemezként, egy hangoskönyvben jelenik meg. Megmutattam az anyagot Vidnyánszky Attilának, aki egy kétszereplős előadást vizionált a dalok köré. Színész alakítja majd Joe-t, én pedig szokás szerint az igric, a mesélő leszek.

A zenét Pengő Csaba és Kiss Zoltán írja, a próbák már folynak, a felvételek május-júniusban lesznek, a könyv és a lemezek megjelenését szeptemberre tervezzük.

Nos, jelenleg, mint „érzékeny szerző”, ennyit tudok melegségemre felhozni.

FÖLDES LÁSZLÓ HOBO

Az angyalok itt járnak közöttünk

*Az angyalok itt járnak közöttünk,
De mi nem vesszük őket észre,
Csak az ördögöt látjuk mindenhol,
És átkokat szórunk az égre.*

*Gyűrött ruhában, fáradtan topognak,
És mi ügyet sem vetünk rájuk,
Dolgukat tennék, mennének tovább,
Mi meg folyton a csodát várjuk.*

*Az egyik kopasz, a másik kövér,
A szárnyukat senki sem látta,
Ott vannak mindenütt, szomorúak,
Mert a bűnnek nincsen határa.*

*De a kölykök felismerik őket,
Ha kilépnek az óvodából,
Ők hisznek a mesében, nevetnek,
És még nem félnek a világtól.*

Földes László Hobo

Hé, Magyar Joe!

Játsszák: RÁCZ JÓZSEF, FÖLDES LÁSZLÓ HOBO

rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

PREMIER: 2019. május

Gobbi Hilda Színpad

SÖPTEI ANDREA

SZARVAS JÓZSEF

BERETTYÁN SÁNDOR

SZÁSZ ANNA

MÁRTON EMŐKE-KATINKA

SZÉLYES FERENC

Nem csak erre a világra, de az örökkévalóságra szüllek meg téged.... Tartsd meg e gyermeket, hogy elvégezhesse általad kijelölt földi pályafutását.

SÁRA ASSZONY

Egy 19. század eleji, sokgyermekes család története a *Sára asszony*. Ez a család lehetne akár hétköznapi is, ám kálváriája, s az ezt követő végkifejlet mégis példává, sőt, történelmi jelentőségűvé emeli. Mert vajon ki az a gyermekek közül, aki végül is túléli, sőt, szentesíti ennek a családnak a történetét? Sára és György, a darab két főalakjának neve mögött akárki lehet. Ám ha a vezetőneveket is tudjuk – Megyeri és Arany –, teljesen más dimenzióba helyeződik a történet.

Sára asszony és férje György, Misikét, hatodik gyermeküket temetik. Sára fásult, György összeomlott. Demeter Mór tiszteletes és a doktor, Miksai Tibor a megszokott gyásszal veszik tudomásul a tragédiát... A gyermekáldás bősége eddig végeláthatatlan tragédiába fulladt. A tehetetlen házaspár feje fölött fekete felhők gyülekeznek, a téboly felhői. A tiszteletes vigasztaló szavai gépies és öncélú védőbeszédékké silányulnak, az Úr kegyelemteljes hatalma gyilkos súlyként nehezedik a világra, az orvos tehetetlensége pedig, mintha visszajára fordítaná a segíteni akarást: szinte meghívja a halált, hogy megállapíthassa: ember itt nem tehet semmit.

És ekkor, mintha csak parancsszóra, megérkezik Demeter Bendegúz, a felvilágosult és hitetlen fiatalember, a tiszteletes unokaöccse. A fiatal lázadó jelenléte és szavai végleg ellehetetlenítik hitében Sára asszonyt. Egy tisztes család legbelső életét megtöri a kétely. György még küzd, de a „pallón átsuhanó” boszorkányság szelleme, ösztönös, pogány gondolatok felé úzik a családot. Az istentelenség teret hódít a faluban, Sára asszony nyíltan bevallja, ő már nem hisz. A káosz kezd eluralkodni a kis közösségen.

Van-e értelme reménykedni sorsunk jobbra fordulásában kudarcaink közepette is? Realitásvesztés-e bizakodnunk hiábavalónak látszó küzdelmeink ellenére is? Sára asszony kérdez és tusakodik. Harcot vív

önmagával és környezetével is, érvényes válaszokat keresve gyümölcstelennek tűnő élete romjain. Sára asszony ismét áldott állapotba kerül, de már a temetésre is készül, hiszen elkerülhetetlennek tartja az elkövetkező sorscsapást. A gyermek megszületik. Életben maradása egy kis közösség túlélésének záloga is egyben, s az első reménysugár a végső. A kérdésére, milyen névre kereszteljék az újszülöttet, a válasz: a neve legyen János... Arany János.

Döbrentei Sarolta (1973) számos sikeres nagyjáték- és tévéfilm forgatókönyvének elkészítésében vett részt. Dramaturgként dolgozott többek között a *Kincsem* és a *Liza, a rókatündér* című filmekben. *Good morning* című kisjátékfilmjét az év második felében forgatják.

Döbrentei Sarolta:

Sára asszony

Főbb szerepekben: SÖPTEI ANDREA, SZARVAS JÓZSEF, BERETTYÁN SÁNDOR, SZÁSZ ANNA m. v., MÁRTON EMŐKE-KATINKA m. v., SZÉLYES FERENC m. v., TATAI SÁNDOR m. v., MIHÁLY SZILÁRD m. v.

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

PREMIER: 2019. április

Kaszás Attila Terem

a Nemzeti Színház és a marosvásárhelyi Spektrum Színház közös produkciója

VÁLTSON BÉRLETET A 2018/19-ES ÉVADRA IS!

Válasszon szabadbérleteink közül!
Ön választhatja ki az előadást, a
helyszínt, a helyet és az időpontot is!
Új szabadbérleteinkben nagyszínpadi
és stúdiósínpados előadásokat tetszése
szerint választhat.
Bérleteinket kedvező áron, a napi
jegyárnál átlagosan 25 %-kal
olcsóbban vásárolhatja meg.

SZABADBÉRLETEK

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi és stúdiósínpados előadásra érvényesek

JÁSZAI MARI bérlet, 4 előadásra 8 900 Ft

FEDÁK SÁRI bérlet, 3 előadásra 6 900 Ft

DIÁKBÉRLETEK

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi és stúdiósínpados előadásra érvényesek

BUBIK ISTVÁN diákbérlet, 4 előadásra 6 000 Ft

LATINOVITS ZOLTÁN diákbérlet, 3 előadásra 4 500 Ft

Választható előadások listája

NAGYSZÍNPAD:

AZ EMBER TRAGÉDIÁJA – Madách Imre műve nyomán; **ROCCO ÉS FIVÉREI** – Giovanni Testori: *A Ghisolfi-híd* című regénye alapján; Anton Csehov: **MEGGYESKERT**; Molière: **TARTUFFE**; Gárdonyi Géza – Zalán Tibor: **EGRI CSILLAGOK**; Fjodor Dosztojevszkij: **A KROKODILUS**; Szilágyi Andor: **TÓTH ILONKA**; **CSÍKSOMLYÓI PASSIÓ**; Edmond Rostand: **CYRANO DE BERGERAC**; Szarka Tamás: **ÉDEN FÖLDÖN**; Vörösmarty Mihály: **CSONGOR ÉS TÜNDE**; William Shakespeare: **SENTIVÁNÉJI ÁLOM**; **ISTEN OSTORA** – Bánffy Miklos nyomán; Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádasz László – Vincze Zsuzsa: **KÖRHINTA**; Tamási Áron: **VITÉZ LÉLEK**; Petőfi Sándor: **JÁNOS VITÉZ** – továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok és bemutatók

STÚDIÓSÍNPADOK

(Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, Bajor Gizi Szalon, rendhagyó nézőtér a Nagyszínpadon)

Székel János: **CALIGULA HELYTARTÓJA**; Ivan Viripajev: **ÁLOMGYÁR**; William Shakespeare: **OTHELLO**; Robert Bolt: **EGY EMBER AZ ÖRÖKKÉVALÓSÁGNAK**; Örkény István: **MACSKAJÁTÉK**; Földes

László Hobo: **HÉ, MAGYAR JOE!**; Katona József: **BÁNK BÁN**; Arthur Miller: **AZ ÜGYNÖK HALÁLA**; Carlo Goldoni: **HÁZASSÁG PALERMÓBAN**; Brian Friel: **POGÁNYTÁNC**; Georg Büchner: **WOYZECK**; Bertolt Brecht: **A GÖMBFEJÜEK ÉS A CSÚCSFEJÜEK**; Ingmar Bergman: **SZENVEDÉLY**; Ivan Viripajev: **RÉSZEK**; William Shakespeare: **III. RICHÁRD**; Petőfi Sándor: **A HELYSÉG KALAPÁCSA**; Szergej Medvedyev: **FODRÁSZNŐ**; Anton Csehov: **HÁROM NŐVÉR**; Szénási Miklós – Oleg Zsukovszkij – Lénárd Ödön: **MESÉS FÉRFIAK SZÁRNYAKKAL**; Anton Csehov: **EGYFELVONÁSOS KOMÉDIÁK**; Örkény István: **TÓTÉK**; Szigligeti Ede: **LILIOMFI**; Döbrentei Sarolta: **SÁRA ASSZONY**; Földes László Hobo: **A GULAG VIRÁGAI**; Bertolt Brecht: **GALILEI ÉLETE**; Földes László Hobo: **HALJ MEG ÉS NAGY LESZEL**; Weöres Sándor: **PSYCHÉ**; Földes László Hobo: **BALLADA A KÉT SEBZETT HATTYÚRÓL**; Földes László Hobo: **TUDOD, HOGY NINCS BOCSÁNAT**; Földes László Hobo: **A FÖLTÁMADÁS SZOMORÚSÁGA**; Long-Singer-Borgeson: **SÖR (SHAKESPEARE ÖSSZES RÖVIDÍTVE)** angol nyelven; Colm Tóibín: **MÁRIA TESTAMENTUMA**; **FEDÁK SÁRI**; Rejtő Jenő: **SZÁJON LÓTT TIGRIS**; Mezei Mária: **HOZTAM VALAMIT A HEGYEKBŐL** – továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok és bemutatók

ÖT NAP ELŐNY!

Aki bérletvásárláskor megadja az e-mail címét, minden hónapban értesítést kap: **ÍGY ÖT NAP ELŐNYT ÉLVEZ**, hogy szabadon lefoglalja bérletes helyét a „normál” jegyvásárlók előtt.

- » A bérletek a stúdiósínpadokon nem helyreszólók, a helyfoglalás az érkezés sorrendjében történik!
- » A bérletek nem érvényesek a Madách Imre Nemzetközi Színházi Találkozó (MITEM) előadásaira és a premierekre.
- » Diákbérlet vásárlásához igazolvány bemutatása szükséges!

Pedagógusok és diákok figyelmébe ajánljuk!

A csoportos diákjegynél is kedvezőbben, 50%-os engedménnyel vásárolhatnak a diákok és a pedagógusok is diákbérletet. (Vásárláskor a kedvezményre jogosító igazolványt be kell mutatni.)

- » Felhívjuk nézőink figyelmét, hogy a bérletek egy évadra érvényesek.
- » A szabadbérletek automatikus belépésre nem jogosítanak, ezért kérjük, időben foglalják le és vegyék át jegyeiket. A jegyek a bérletszelvény ellenében a Nemzeti Színház jegypénztárában, vagy a jegyirodában vehetők át.
- » A műsorváltozás jogát fenntartjuk!

Gyakran merül fel bennem, hogy miként alakult volna mindazok életműve, akik nagyon fiatalon meghaltak, de rövid életük során is zseniális műveket hoztak létre.

Milyen lett volna az öregedő Mozart? Mi lett volna, ha Franz Schubert nem csak hogy befejezi a befejezetlen szimfóniát, hanem továbbiakat is ír, gyarapítja a romantikus dalirodalmat – ahelyett, hogy 31 évesen sírba száll? Vagy ha Petőfi Sándor együtt korosodik Jókaival és Arany Jánossal, megérve a Kiegyezést, a modernizáció újabb és újabb jeleit? Vagy mi lett volna, ha Georg Büchnert nem 23 évesen viszi el a tifusz 1837-ben, hanem újító szelleme, dramaturgiai invenciója tovább hat a német irodalomra?

Tudom, mindez történelmietlen kérdésfeltevés, s a gondolati játékon kívül sok értelme nincs, ugyanakkor ha egy életmű – mint Büchneré – legfőbb jellemzője a töredékeség, akkor szinte természetes, hogy a kiegészítés szándéka vezeti az olvasót, de még inkább a rendezőt, a színészt.

A Woyzeck című darab befejezetlensége, vázlatossága még inkább erre serkent, nem véletlen, hogy kései, 1913-as bemutatója óta számos magára adó, egyéni arcélét megrajzolni akaró színtársulat bemutatta. Minden adaptáció persze aktuális korrajz is volt, ahogy már Büchner is a korabeli híreket továbbgondolva, a konkrét gyilkossági ügy nyomán igyekezett feltárni az indítékot, ábrázolni tettes és áldozat környezetét.

A gondolati játék az életkorokkal és a perspektívákkal a Nemzeti Színház és a Sztalker csoport előadása kapcsán azért is merül fel, mert nem lehet elvonatkoztatni attól, hogy az alkotók – a rendező, a dramaturg-író, a díszlet és jelmeztervező és a színészek, mind az egész csapat – alig idősebbek Büchnernél. A korosabb színházlátogató számára pedig így még nagyobb a kísértés, hogy generációs szakadékat sejtessen a nézőtéri széksorok és a színpad között. Csakhogy amikor a nézőt betesséklik az amúgy sem nagy Kaszás Attila Teremben összetákoltszűk dobozba, saját sorsközösségbe kerül nézőtársaival és a színészekkel.

Nincs menekvés, össze vagyunk zárva két órára egy panellakásba a fiatal Woyzeckkel és Marie-val, ami nyomasztó érzés. S ahogy halad előre az előadás a gesztusok, hanghatások, testek, testnedvek, fények hatása alatt, a diszkomfort érzés nőttön nő, ami hol idegesít, hol elámit, megijeszt, felizgat – min-

Pröhle Gergely

„A mesterien fenntartott feszültség, a jeleneteket összekapcsoló sodró erő, a színészek egymásra figyelése egyszerűen lenyűgöző.”

Bátorságpróba

denesetre a generációs szakadéknak esélye sincs létre jönni: szinte beköltözünk a fiatal párhoz.

Mint ahogy voltaképp velük élünk folyamatosan, csak legfeljebb „az élet elviselhetetlen könnyűsége” olykor elfeledteti velünk mindazt, ami miatt a rendező, ifjabb Vidnyánszky Attila és a dramaturg Vecsei H. Miklós fontosnak tarthatta színre vinni Woyzeck történetét. Hiszen az emberi kiszolgáltatottság nem pusztán a sorstragédiák, vagy történelmi katalizmák idején élhető át, hanem a mégoly unalmasnak tűnő mindennapokban is: külső hatásoktól, reklámoktól, tévésorozatok talmi vonzerejétől sújtva, s persze belső kényszerek, függőségek, szenvedélyek által fogva tartva.

A kérdést, hogy a féltékenység, a zavartottság, az anyagi kényszer, vagy bármi más vezet-e a gyilkossághoz, ezen az estén sem válaszolja meg senki, ugyanakkor a látomászerű jelenetsorozat szinte logikussá teszi a végkifejletet.

Ahogy Hieronymus Bosch *Gyönyörök kertje* című festményén, s még inkább a 2016-ban, a festő halálának ötszázadik évfordulója alkalmából a képről készült számítógépes animáción a nézőt is bevonva megjelenik minden, a középkori embert nyomasztó és felemelő látomás, a nemzetibe beköltöző Sztalker csoport úgy mutatja be saját vízióját a korról, amiben – akár tetszik, akár nem – együtt élünk.

Az előadás rendkívüli élmény, a rendkívüliségnek minden – jó és rossz – velejárójával. Korrajz és bátorságpróba. A mesterien fenntartott feszültség, a jeleneteket összekapcsoló sodró erő, a színészek egymásra figyelése egyszerűen lenyűgöző. Ennyi tehetség

látván pedig a korosodó néző azért is szeretne még aggastyánként is színházba járni, hogy az ifjabb Vidnyánszkyt, Vecseit, és az egész Sztalker csoportot láthassa legalább középkorúvá érni, ha már ez Büchnernél, Petőfinél, Schubertnél és Mozartnál továbbra is csak gondolati játék marad.

a szerző a Petőfi Irodalmi Múzeum
főigazgatója

„A tragédia mint szórakozás. Ez egy kicsit gyanús, de úgy látszik: lehetséges.”

Wilhelm Droste

Büchnert olvasni!

Semmi gond nem lett volna ezzel a szép esztével, ha nem abban a hitben jöttem volna a színházba, hogy a *Woyzeckre* megyek. Egy este Büchnerrel.

Izgalmas volt a kis tér fent a Nemzeti Színház Kaszás Attila Termében, már az út oda fel, az is érdekes volt. Én ráadásul most hátulról jöttem, a folyosón és az öltözőkben álltak a színészek. Nagyon pozitív hangulat minden arcon, látszott, hogy mindenki várva várta, induljon már ez a nagy meccs. Sípso!

A lakásnyi dobozszerű tér falai újságokkal voltak teleragasztva, a hétköznapi szegényes lakásbelsőt mutató színpadon már ült a két főhős. Egy fiatal lány, majdnem gyerek még ő is, a jobb oldalon bujkált a kisbabájával, a fiú teljesen elvált tőlük, középen ült és bámult egy

furcsa akváriumba. Marie és Woyzeck. Már ebben a csendéletben látszott a vég. A kis térben kiabált a távolság.

Szóval: kezdetben minden rendben volt. Az én bajom az lett, hogy nem találtam a magyar fordításban Büchnert. Ez könnyen lehet az én problémám, mert Büchner (1813–1837) maga is egy csodálatos idegen szikla a német költészet magashegységében. Alig értem őt németül. Tehát mit ülök itt egy magyar színházban ezzel a pimasz elvárással, hogy megértsem magyarul? De a másik baj az lett, hogy én nem találtam Büchnert a testekben, a mozgásban, a színjátszásban sem. Én is tudom, hogy a színpadon sokszor a hűtlenség az egyetlen út hűségesen előadni egy költői igazságot, pláne akkor, ha a szöveg a mély múltból, ráadásul egy másik kultúrából és nyelvből ered. Ezen az estén pedig azt éreztem, hogy itt a hűtlenség egyszerűen hűtlenség marad, nem szolgálni akar, hanem uralkodni.

Ez pedig tilos. Nem csak az életben, a művészetben is.

Gyanús lett az is, hogy folyamatosan mindenki futott és kiabált. Woyzeck és az ő világa pedig inkább suttog és megbénul. A kiabálással óvatosan kell bánni. A kiáltás túlhalad a nyelven, feltörni és robbantani tud, de csak egyszer, az igazság végpontján. Ha mindenki állandóan kiabál, akkor egy rossz bulin vagyunk, ahol az egész társaság részeg, s már dadogni se tud.

Miről van szó a Büchner-darabban? Woyzeck megőrül. Megőrülni, az mindig, ebben az esetben is, nagyon magányos folyamat, de Büchner az mutatja, hogy Woyzecknél bolondabb a világ, amiben nem bír élni, pedig nagyon élni akar. „Az Élet él és élni akar.” (Ady)

Az életéhség mindig aktuális, ameddig élet lesz a világon, Magyarországon most éppen több mint aktuális, égető, mert egy széttépett társadalomban sok ember nem találja a saját helyét. Jogos tehát a társulattól, hogy saját kérdéseket keres Büchnerben, de az csak akkor megy, ha közben ugyanilyen hevességgel Büchnert is keresi. Másképpen csak eszköz marad a német költő – akármire. Közöséges kábítószer. Ez viszont méltatlan, nem csak Büchnerrel szemben, hanem a társulat részéről is.

Csúnya dolog, tudom, más rendezésre mutatni. Baselban rendezte Ulrich Rasche ezt a darabot, a neten nézhető (3sat), de főleg hallható. Ott igazán olvasták és elemezték a Büchner-szöveget, és két és félórán keresztül tündököl ez a szöveg hűségesen a színpadon. Még a hesseni tájszólást meghagyták (onnan származik Büchner), annyira szent itt a szöveg. Lassan ki van ejtve minden szótag. A látvány – inkább úrállomás, mint egy szegényes lakás – „hűtlen”, de indokolt. Minden színész egy hatalmas és folyton forgó korongon mozog, lép egy monoton zene ritmusára. Jobban nem lehet Büchnert megrendezni a mai világban. Tiszta és átütő. Nagyon személyes, nagyon ünnepélyes, nagyon szomorú.

A budapesti darab sem volt rossz, de biztos, hogy nem Büchner volt. Fiatal közönség jött megnézni, akik kíváncsiak a fiatalok színjátszására. Csupa szép ember ezen a hamis nyári estén a pesti tavaszban. Igen jó bulinak látszott. Barátság lebegett a levegőben, mint ha minden néző személyesen ismerne minden színészt. Ritkán érzem magam öregnek, de itt igen. Egy ősz pasassá váltam, aki még egyszer bele akar kóstolni a fiatalok életébe, belép a diszkóba, és rögtön mindenki suttog: Mit keres ez a vén fazon köztünk?

A buli egyébként sikeresnek tűnt. A közönség meg volt elégedve a nagy és színes, sikerült játékkal. A tragédia mint szórakozás. Ez egy kicsit gyanús, de úgy látszik: lehetséges. Büchnernek nagy szíve volt, minden belefért, ami fiatal. Nem kizárt, hogy kifejezetten örült volna annak, ami itt Budapesten vele történt és történik. Én biztos, nagyon örültem volna, ha ő is ott van. Ketten megmutattuk volna, milyen végtelenül fiatal tud lenni, ami igazán öreg.

a szerző irodalomtörténész, író, műfordító,
az ELTE oktatója

14 ország 21 társulatának 29 előadása volt látható április 10. és 29 között a Nemzeti Színház fesztiválján, az ötödik Madách Nemzetközi Színházi Találkozón. Az előadásokat 8377 néző látta. Visszatekintő összeállításunkban Osztovits Ágnes a találkozó javából ad értékelést, a világhírű rendezőt, Michael Thalheimert pedig „szócikkein” keresztül ismerhetjük meg közelebbről.

MADÁCH NEMZETKÖZI SZÍNHÁZI TALÁLKOZÓ

BELGIUM

A TEST FORRADALMA / VÁRAKOZÁS

rendező: MOKHALLAD RASEM
Toneelhuis, Antwerpen

ÉSZTORSZÁG

William Boyd
VÁGYAKOZÁS

rendező: ELMO NÜGANEN
Városi Színház, Tallinn

August Kitzberg
VÉRFARKAS

rendező: SZERGEJ POTAPOV
R.A.A.A.M. Színház, Tallinn

HORVÁTORSZÁG

Anton Csehov
IVANOV

rendező: EIMUNTAS NEKROŠIUS
Horvát Nemzeti Színház, Zágráb

LIBANON

MAY HE RISE AND SMELL THE FRAGRANCE

rendező-koreográfus: ALI CHAHROUR
Ali Chahrour Társulata, Bejrút

MAGYARORSZÁG

Georg Büchner
WOYZECK

rendező: IFJ. VIDNYÁNSZKY ATTILA
Nemzeti Színház, Budapest

William Shakespeare
III. RICHÁRD

rendező: IFJ. VIDNYÁNSZKY ATTILA
Nemzeti Színház, Budapest

Katona József
BÁNK BÁN

rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA
Nemzeti Színház, Budapest

Beaumarchais – Tagirovsky – Sényi
FIGARO HÁZASSÁGA...

rendező: SARDAR TAGIROVSKY
Nemzeti Színház, Budapest

NÉMETORSZÁG

Bertolt Brecht
A KAUKÁZSI KRÉTAKÖR

rendező: MICHAEL THALHEIMER
Berliner Ensemble, Berlin

Günter Grass
A BÁDOGDÓB

rendező: OLIVER REESE
Berliner Ensemble, Berlin

Mudar Alhaggi
YOUR LOVE IS FIRE

rendező: RAFAT ALZAKOUT
Theater un der Ruhr, Collective Ma'louba,
Mülheim an der Ruhr

Országok, előadások, társulatok

Roberto Ciulli – Matthias Flake
BOHÓCOK VIHARBAN, BOHÓCOK 2 ½

rendező: ROBERTO CIULLI
Theater an der Ruhr, Mülheim an der Ruhr

Rico Dietzmeyer (Cervantes nyomán)
DON Q

rendező: RICO DIETZMEYER
Compania Sincara, Kammerspiele, Lipcse

OLASZORSZÁG

Antonio Latella, Federico Bellini, Linda Dalisi
PINOKKIÓ

rendező: ANTONIO LATELLA
Piccolo Teatro, Milánó

OROSZORSZÁG

Tatyjana Rahmanova műve alapján
SVEJK. VISSZATÉRÉS.

rendező: VALERIJ FOKIN
Alekszandrinszkij Színház, Szentpétervár

Szophoklész
OIDIPUSZ KIRÁLY

rendező: RIMAS TUMINAS
Vahtangov Színház, Moszkva

Alekszandr Osztrovszkij alapján
VIHAR

rendező: ANDREI MOGUCSIJ
Nagy Drámai Színház, Szentpétervár

Csehov nyomán
HÁROM NŐVÉR

rendező: VIKTOR RIZSAKOV
Július Együttes, Mejerhold Központ, Moszkva

ROMÁNIA

Lewis Carroll
ALICE

rendező: BOCSÁRDI LÁSZLÓ
Tamási Áron Színház, Sepsiszentgyörgy

Matei Vişniec
**MIGRÁNSSOOK,
AVAGY TÚLSÚLYBAN A BÁRKÁNK**

rendező: ZAKARIÁS ZALÁN
Tomcsa Sándor Színház, Székelyudvarhely

SZERBIA

Danilo Kiš
BORISZ DAVIDOVICS SÍREMLÉKE

rendező: ALEKSZANDAR POPOVSKIKI
Újvidéki Színház, Újvidék

SZLOVÉNIA

Homérosz
ILIÁSZ

rendező: JERNEJ LORENCI
Szlovén Nemzeti Színház, Városi Színház, Ljubljana

TUNÉZIA

Jalila Baccar-Fadhel Jaïbi
VIOLENCE(S)

rendező: FADHEL JAÏBI
Tunéziai Nemzeti Színház, Tunis

UKRAJNA

Anton Csehov
CSERESZNYÉSKERT

rendező: JAROSZLAV FEDORISIN
Voszkreszinyja Tyeatr, Lvov

Svejk. Visszatérés. | Rendező: Valerij Fokin | Alekszandrinszkij Színház, Szentpétervár

Osztovits Ágnes

HOGYAN TOVÁBB?

A MITEM idei sokszínű, immár háromhetes kavalkádját látva – Kulcsár Edit dramaturg nagyszerű szervező munkájának köszönhetően – nyilvánvalóvá vált, hogy a színház nincs válságban, sőt technikailag a csúcstra jutott, a drámaírás ellenben a mélypontra süllyedt.

Hol vannak a kortárs szerzők? Európában mintha kihaltak volna. A színművek helyét sokszor jól-rosszul dramatizált regények veszik át, vagy egy-egy klasszikus alkotás motívumaira épülő színpadi játékok. Semmivé foszlani látszik a 20. század második felében még érvényes megfogalmazás arról, hogy a színház három egyenrangú szereplő – drámaíró, rendező, színész – együttes alkotása.

Nem feladatunk, hogy a szavak inflációjáról, a verbális kommunikáció háttérbe szorulásáról értekezzünk, csak azt jegyezzük meg, hogy az ideai MITEM arról győzte meg a közönséget, hogy még semmi sem dőlt el végérvényesen, nagyszerű és feledhető előadások is születtek klasszikus drámák nyomán, erőteljes és halvány produkciók rögtönzött szövegek, modern átiratok színrevitelével.

Svejk

A világhírű szentpétervári Alekszandrinszkij Színház *Svejk. Visszatérés* című produkciója, a MITEM nyitóelőadása tele van remek rendezői

ötlettel (Valerij Fokin), de sehova nem fut ki, mert a darabnak nincs igazi drámai magja. A magas hőfokon induló háborús borzalmakat egy idő után nem lehet fokozni. Hiába a kiváló színészek, a tetszetős színpadtechnika, az egyre erősödő robbanások, a néző előbb-utóbb apátiába süllyed, s ha nem tisztelné a vendéget, otthagyná az előadást, mint állítólag a szentpétervári közönség egy része teszi. (El kellene egyszer azon is töprengeni, szabad-e a szüneteket mellőzni, olykor két órára székhez szegezni a nézőt, marasztalni akkor is, ha menne. Hogy a szegény büfésekről ne is beszéljünk.)

Alice és Pinokkió

A dráma kidolgozatlansága miatt okozott csalódást a Lewis Carroll meseregényei alapján készült sepsiszentgyörgyi *Alice* is. Itt a nagyon harsány zenének jutott a feladat, hogy a kamaszok életérzését közvetítse a nézőnek. Lehet, hogy korosztályos előadásnak szánta Bocsárdi László a produkciót, de a tinédzser diszkó bizony kevés a katarzishoz. Pedig milyen óriási lehetőségek vannak a felnőtté válás témájában! Amikor könnyes szemmel álltunk fel a milánói Piccolo Teatro *Pinokkió* előadása után, az volt az érzésünk, hogy a lét legnagyobb kérdéseivel szembesültünk. Ez a színpadi játék is egy világhírű meseregényből ké-

Pinokkió | Rendező: Antonio Latella | Piccolo Teatro, Milánó

Oidipusz király | Rendező: Rimas Tuminas | Vahtangov Színház, Moszkva

Vihar | Rendező: Andrei Mogucsij | Tovsztonogov Nagy Drámai Színház, Szentpétervár

szült, a kiváló rendező, Antonio Latella és két segítője dramatizálása nyomán. Ennek a fantasztikusan szép színpadképet (hullanak, egyre hullanak az égből a gyaluforgácsok) felmutató előadásnak van drámai íve, ritmusa, humora és tragikumja. Nem beszélve a kitűnő színészi alakításokról!

Kréta

A MITEM idei szenzációját a Berliner Ensemble szolgáltatta. Egy klasszikussá vált Brecht-darab, *A kaukázusi kréta* és egy monodrá-mává formált regényadaptáció, Günter Grass *Bádogdobjának* színpad-ra állításával mutatták meg napjaink színházának lehetséges útjait. Ez utóbbi a Grass-mű első részének monodrámaként történő előadásával a német nyelv szerelmeseinek szerzett örömet. *A kaukázusi krétakör*ről nagyon megoszlottak a vélemények. Ki kárhoztatta, ki a mennybe vitte az európai színpadok egyik sztárrendezőjét, Michael Thalheimert, az egykori Brecht-színház egyik művészeti vezetőjét. Tagadhatatlan, hogy az epikus színház megteremtője, a forradalmár Brecht elégedetten csettintene, ha élne: így kell csinálni, itt aztán minden szereplő rendesen el van idegenítve, valamennyien egy-egy társadalmi réteg (sőt, osztály) megjelenítői, amit nemcsak színpadi ruházatuk, hanem alkatuk is jelez (Gruse, a szolgálólány óriás, a gyáva kormányzó gnóm törpe). És mindenki nyakig véres, merthogy háború van, és senkit sem lehet szeretni, legfeljebb szánni. Brecht egykor sokat dühöngött *A kaukázusi* nézői fogadtatása miatt. Mint kifejtette, a darabban azt a lenini tézist kívánta népszerűsíteni, hogy a kommunizmusban nem anyákra, hanem anyalelkű nőkre van szükség, de Gruse történetében sokan mégis az anyaság felmagasztosulását látják. Valószínű ez utóbbi, hamisnak vélt olvasat miatt veszik elő ma is a színházak a darabot. Bár a helyesnek ítélt értelmezésben, amit a Berliner Ensemble hozott, nem

Woyzeck | Rendező: ifj. Vidnyánszky Attila | Nemzeti Színház, Budapest

igazán találtunk örömet, mégis tanulságos volt látni az előadást, mely arra figyelmeztetett, hogy nem a teoretikus, hanem az annak sokszor ellentmondó, titkon érzelmes Brechthez érdemes visszatérni.

Oidipusz

A moszkvai Vahtangov Színház tavaly Puskin *Anyeginjének* hallatlanul eredeti színrevitelével bűvölt el bennünket. Az idei *Oidipusz király* előzetes várakozásainkat messze túlszárnyalva letaglózó, nagy élmény volt. Példa arra, hogy az antik tragédia értő kezekben ma is elementáris hatású. A kitűnő litván rendező, Rimas Tuminas orosz színészekkel játsszatja az *Oidipusz* főszerepeit, de a kórus tagjait az athéni Nemzeti Színházból „kölsönzi”, s Szophoklész nyelvén beszélgeti. És a néző nem reklamál, köhög, krákog, hanem érteni véli a klasszikus sorokat, az európai kultúra egykori anyanyelvét. Jóleső érzéssel veszi tudomásul, hogy a közös gyökerek ma is meghatározók a színművészetben.

A színpad közepén egy hatalmas henger áll, amely időnként mozgásba lendül, magasba emeli és mélybe taszítja a szereplőket, olykor pedig megindul a nézőtér felé. Ez maga a sors, amely senkit sem kímél. Kapaszkodunk székünk karfájába, s gondolkodunk: jogos-e a ránk váró büntetés, kijátszhatjuk-e a végzetet. Amikor Oidipusz akaratlan, ám rettenetes vétkére rádöbben, s kioltja szeme világát, jön a korábban elkényeztetett, puhány szépfíú, Kreón, és határozottan kézen fogja a szerencsétlen király két kislányát, Antigonét és Iszménét, jelezve, hogy a tragédiának csak az első fejezete zárult le.

Vihar

Az orosz-görög *Oidipusz* olyan magasra tette a mércét, hogy Alekszandr Osztrovszkij (az orosz dráma megteremtője) leghíresebb darabja, a *Vihar* rendhagyó színrevitele már nem hozott lázba bennünket. Pedig Andrej Mogucsij rendező nagy mágus. Ezúttal azt találta ki, hogy a két szerelmes szerepét megzenésített, és operaénekesekkel játsszatja el. A többiek prózai színészek, a sztanyiszlavszkiji iskola földhöz ragadottan realista figurái. Valamennyiüket apró pulpitusokon tolják rivaldafénybe és vonják háttérbe. Miután kiismertük a technikát, s elismerően csettintünk a fegyelmezett színészi játék láttán, alig várjuk, hogy a két szerelmes sorsa végre beteljesüljön. A katarzis a túl sok külsőség miatt sajnos elmarad.

Vérfarkas

Nem úgy, mint a tallinni R.A.A.M Színház *Vérfarkas* című produkciójában, amelyet a jakutföldi Szergej Potapov állított színre. Egy mára klasszikusnak számító népi ihletésű játékot látunk egy istenhátamögötti faluról, ahol az emberek ragaszkodnak a tradíciókhoz, nem tűrik, hogy bárki megszegje az ősi törvényeket. Az előadás egy boszorkánynak mondott fiatal nő nyilvános kivégzésével indul, és a szerencsétlen asszony gyönyörű lányának agyonverésével zárul. Azok ölik meg, akik sok-sok évvel korábban, anyja halála után irgalmasan magukhoz vették. Potapov ősi népballadaként kezeli az irodalmi

„Hol vannak a kortárs szerzők? Európában mintha kihaltak volna. A színművek helyét sokszor jól-rosszul dramatizált regények veszik át, vagy egy-egy klasszikus alkotás motívumaira épülő színpadi játékok. Semmivé foszlani látszik a 20. század második felében még érvényes megfogalmazás arról, hogy a színház három egyenrangú szereplő – drámaíró, rendező, színész – együttes alkotása.”

alapanyagot, a szereplők megindítóan táncolnak és énekelnek. A lát-szatnyugalom mögött azonban forrnak az indulatok, s az elszabaduló érzelmeket, tudjuk, nem lehet megfékezni. Potapov természetesen a szerelmesek, illetve a mindenkor boszorkányok pártján áll, de nem gúnyolja a zárt közösség ősi törvényeit sem. A MITEM legköltőibb előadását láttuk.

Woyzeck

A legfelkavaróbb produkció pedig az ifj. Vidnyánszky Attila által rendezett, rendkívüli hőfokon előadott Woyzeck volt, Georg Büchner tragédiavázlatának Vecsei H. Miklós által kikerekített, a mában játszódó változata. Ha van totális színház, aminek egyetlen elemét sem lehet kiemelni vagy elhagyni, ahol a szöveg, a zene, a mozgás, a látvány egyenértékű, s a néző minden receptorát igénybe veszi, akkor ez a Woyzeck ilyen. Bár a közönség ötven év körüli részének fogalma sincs, honnan vette Vecsei a szereplők furcsa mondatait (az ifjabb nemzedék kultuszkönyveiből), de ez nem zavarja, mert olyan tiszta és világos a kérdésfelvetés, annyira erősen benne foglaltatik a mai élet teljes nyomorúsága, hogy inkább arra figyel, mi lesz Franz Woyzeck, az érzékeny, gyámolításra szoruló panelházi fickó végső válasza az őt ért vélt és valós atrocitásokra, s mikor emel kést a feleségére. Az előadás könyörtelen láttele az eszement fogyasztói társadalomról, az értékvesztésről. Hosszan lehetne méltatni a darab minden közreműködőjét, a rendezőtől a díszlet- és jelmeztervezőn, a zenészeken át a szerepükkel minden ideg-szalakkal azonosuló színészekig, ehelyett örökké fanyalgó, fiatal kollégám véleményét idézem: „Zseniális. Mindenkinek látnia kell.”

Bánk bán

Ha *Woyzeck*et mindenkinek látnia kell, akkor az idősebb Vidnyánszky *Bánk bán*ját legalább kétszer kell látnia az elfogulatlan nézőnek, akiben persze folyton ott motoz: kell-e ezzel a bonyolult, 13. századi történettel traktálni a közönséget, főleg a fiatalságot. Traktálni semmiképpen nem, de felkínálni egy shakespeare-i ihletésű magyar tragédiát formátumos szereplőkkel, máig érvényes, súlyos üzenettel, mindenképpen

Bánk bán | Rendező: Vidnyánszky Attila | Nemzeti Színház, Budapest

dicséretes, és a Nemzetitől elvárható vállalkozás. Nem újdonság, hogy Vidnyánszky Attila tele van sziporkázó ötlettel, hogy nagyszerűen kihasználja a színpadi teret, hogy nála a legeldugottabb szegletnek is funkciója van, most mégis meglep, hogy minden alá van rendelve Kátona József drámai látomásának. Annak történetesen, hogy az erkölcsi mocsárból, amelybe az ország süllyedt, egyetlen kiút van: felülemelkedni a személyes sérelmeken, s közösen helyre tolni a kizökkent időt.

Rég láttunk ennyi nagyszerű alakítást a Nemzetiben, itt mindenki a helyén van, sőt némelyek a szerep ritkán tetten érhető mélységeit is felmutatják (Söptei Andrea, Udvaros Dorottya, Mátray László). A *Bánk bán* a MITEM egyik legmegragadóbb előadása volt.

*

Sok minden mást is láttunk; tisztos, színvonalas produkciókat és emberileg nagyra értékelhető amatőr híradásokat a háborús övezetből menekült arab művészekről. Öt év után érdemes lenne újra fogalmazni a MITEM krédóját: kiket és miért szeretnénk Budapesten vendégül látni. Mi a színpad nagymestereit szeretnénk újra meg újra látni.

| fotók: Eöri Szabó Zsolt

THALHEIMER CÍMSZAVAKBAN

A kortárs drámák problémáskái helyett emberiségdrámák érdeklik Michael Thalheimert, aki a MITEM vendége volt A kaukázusi krétakör című Bertolt Brecht-darabban. Az európai színház igazi nagyhatalmával Németh Ákos beszélgetett a fesztivál szakmai programjainak keretében. Címszavakba sűrítettük a lényegét.

Archetípusok

Antik és klasszikus drámákat rendeztem döntően a pályámon Aiszkülostól Goethén át Brechtig, mert ezek univerzális, archetipikus témákról szólnak, vagyis mindig valami jelentősről, alapvetőről. A kortárs drámairodalom – amit bevallom, kevésbé ismerek – ezzel szemben nem emberiségproblémákról szól, hanem inkább problémáskákról. Én viszont nem szeretném magamat nyolc hétre intelligens emberekkel – színészekkel, zenészekkel, díszlet és jelmeztervezőkkel – összezárva tölteni, hogy problémáskákról vitatkozzunk. Ehhez elegendő három nap is.

Jó és rossz

A színház mindig kortárs, mert itt és most történik. Csak jó és rossz színház van. A jó színház akar valamit a nézőtől. Keresi az empátiát, a változást, a diskurzust. A színház csak akkor jó, ha a néző nem csak valami szépet kap. Szerintem az hajtja az embereket a színházba, ha az előadásnak, az ott látottaknak jelentősége, fontossága van. A színház ráadásul az utolsó helyek egyike, ahol az ókori görögök óta – vagyis immár 2500 éve – élőben játszanak, és közvetlen párbeszéd valósul

meg a néző és a játszó között. Ez egészen másfajta kommunikáció, mint amit az újság, a rádió, a film nyújt, nem beszélve a tévéről. Egy időben akár ezer ember osztozhat ugyanazon az élményen – ez a színház csodája.

Koncepció

A próbák elején pontosan el tudom mondani a társulatnak: mit nem akarok. A rendezéseim feszességéből, pontos ritmusából adódóan sokan – tévesen – arra következtetnek, hogy otthon, az íróasztalomnál, a példányt újra és újra meghúzva, teljesen kész, lezárt koncepcióval állok a társulat elé, és előre tudok minden mozdulatot. Kétségtelen, hogy ami a színpadon végül megjelenik az én világlátásomat, a színházról alkotott képemet tükrözi, és persze efelé mozdítom a színészeket, de minden a próbákon és közösen születik meg. A koncepciónak nem szabad börtönné válnia. Ellenkezőleg: a teljes szabadságot kell szolgálnia.

Párbeszéd

Néző nélkül nincs színház. A néző maga azonban számomra teljesen ismeretlen valaki, akivel szemben tiszteletteljesen kell eljárni. Nem sze-

Michael Thalheimer

1965-ben született Frankfurt am Mainban. Színészként kezdte pályáját, 1997-től dolgozik rendezőként. Nemcsak a német, hanem az európai színházi élet egyik meghatározó alkotója. Kétszer kapott Arany Maszk-díjat Moszkvában, számos előadása szerepelt Németország elsőszámú fesztiválján, a Theaterreffenen. Játszották előadásait a Salzburgi és a Bécsi Ünnepi Játékokon, a bogotai Festival Iberoamericano de Teatrón is. 2005 és 2008 között a berlini Deutsches Theater főrendezője volt, aztán szabadúszóként a nagy német színpadokon rendezett Béctől Frankfurtig. 2017-től a Berliner Ensemble házi rendezője és művészeti arculatának egyik meghatározó vezetője.

Jelenet a Krétakörből | fotó: Eöri Szabó Zsolt

„Harmadszorra vagyok Budapesten. 2003-ban a Vígsházban voltam a Liliommal, 2006-ban – ismét az Budapesti Őszi Fesztivál keretében – a Fausttal a Nemzeti Színházban, és harmadjára most a MITEM-en A kaukázusi krétakörrel. Nagyon köszönöm a meghívást! Nagyon szeretek Budapesten lenni, élvezem ezt a várost. Egyelőre csak Budapestről tudok beszélni, az országot nem ismerem. A budapestieket nagyon melegsztvű, nyitott, kíváncsi embereknek ismertem meg, és azt kívánom nekik, nekünk, mindannyiunknak, hogy ez így is maradjon.”

retem például öncélúan provokálni, mert az olcsó és túlságosan kiszámított, és én nem szeretem a kiszámíthatót. De nincs ellenemre a nézőt a „fájdalomküszöbig” eljuttatni: társadalmi, politikai, történelmi, emberi sebekkel szembesíteni. Mert a színháznak a szubvenciók révén világos társadalmi megbízatása van. Ez nem azt jelenti, hogy a nézőt le kell gyalulnom, azt sem, hogy sikeresnek kell lennem. A társadalmi megbízatás arról szól, hogy párbeszédet kell létesítenem. Ám ebben mindennek szabadnak kell lennie, annak is, hogy radikálisak legyünk.

Siker

Nem minden telt házas és sikeres előadás jó előadás. A tévéből is ismerjük, hogy a legnagyobb nézettséget produkáló műsorok totális baromságok. Az embernek tudnia kell, hogy mit is jelent számára a siker. Például azt, amikor a főpróbahéten már világosan érzem, hogy mi, akik együtt dolgoztunk, a társulat, az egész színház tudatában van: most valami fontosat mesélünk el a közönségünknek. Amikor érezzük, hogy lehet jövője a közös munkának, az új bemutatónak. Sikerként könyvelem el, amikor érzem, hogy a színészek szívesen dolgoznának velem egy következő előadásban is. Természetesen én is úgy kelek fel minden reggel, hogy szeretném, ha szeretnének (különben ki se kelne az ágyból), de még inkább fontos számomra: szeretném, ha megértenének.

Szabadság

Nekem mint rendezőnek olyan helyzeteket kell teremtenem a próbákban, amiben a színészeknek lehetőségük van megoldások keresésére, sőt: ezt kell tenniük. Biztosítom ezt a szabadságot, de azt várom el, hogy éljenek vele. Meg kell érteniük, mit csinálnak. Bertolt Brecht ezt így fogalmazta meg: nem az a legfontosabb, hogyan csináljuk, hanem az, hogy mit csinálunk. Ha ebben egyetértünk, akkor jöhet a hogyan.

Természetesen én mondom ki a végső szót, a rendezőnek kell irányt mutatnia (és ő vállalja a felelősséget is), de mindenkinek művészként kell részt vennie a munkában, nem végrehajtó iparosként.

Emberszobrászat

Egy előadás koncepciójának 80 százaléka maga a szereposztás. Az első próbán már minden ott van: a szöveg, a csodálatos színészek, a rendező. A rendező munkája pedig olyan, mint a szobrászé, aki az alakatlan kötömbben már látja a figurát, és az ő dolga azt láthatóvá tenni. Ez a rendező feladata is.

Változás

Ahogy a világ változik, a színháznak is változnia kell. Mindig új hatások érnek bennünket (gondoljunk a tévére, a mozira, a mediális világra, az információs áradatra – mindenki tudja ezeket). A Berliner Ensemble-nak is ismernie kell a saját hagyományát (elég csak Brecht-re gondolnunk, aki 1954-ben vette át a színházat, alakja, munkássága megkerülhetetlen), de a színház, a művészet és a társadalom csak változás révén maradhat eleven.

Ha a színház nem változna, múzeummá válna, és rosszabb nem is történhetne. Voltak nézők, kritikusok, akik azt mondták *A kaukázusi krétakör*ről, hogy a rendezéssel tönkretettem a darabot. Szerintem ez butaság. Brecht művét nem tudom tönkretenni, mert az tőlem függetlenül létezik, híresebb nálam. Az lehet, hogy valakinek ez a rendezés nem tetszik, de akkor ott a lehetősége, hogy megcsinálhatja másként. Minden generációnak újra kell interpretálnia a nagy műveket – ahogyan az idők változnak.

KORNYA ISTVÁN

„Nagyon tisztelem a színészeket. Mert ők azok, akik felőrlődnek, elégnek ebben a munkában. Ők a legsérülékenyebbek, akiknek egy kritikus odavetett sora maradandó sebet tud okozni. De másnap mégis megint ki kell állniuk a közönség elé, és játszaniuk kell. El sem tudom képzelni, miként képesek erre, miféle erő hajtja őket. Ezt az áldozatvállalást testesíti meg számomra Törőcsik Mari, akit az egyik legnagyobb színésznőnek tartok. Ez a kép a ma már nem létező Művész Színházban készült, amikor Vasziljev *A nagybácsi álma* című darabot próbálta. Gondolják el, a darab majdnem öt órás volt. Milyen hosszúak lehettek a próbák. Törőcsik pedig lázas betegen, fájó torokkal is próbált – rendületlenül és színészi alázattal.”

A JÓ KÉP A SZÍNÉSZ ÉRDEME

Korniss Péter fotográfus

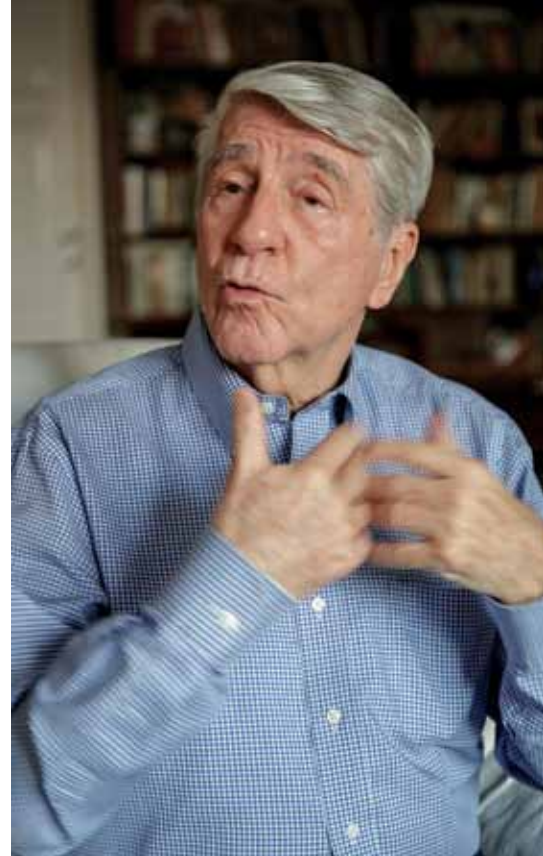
Ha a gép a kezemben van, az már távolságtartást ad, más dimenzióba helyez át engem is, és ettől fogva nem a darabbal, nem a színésszel foglalkozom, hanem azzal, ami a darabból, a színész munkájából képre váltható – mondja Korniss Péter. Nem akart fotós lenni. Aztán a véletlen hozta úgy, hogy balettet kellett fotóznia. Ott volt a Pécsi Balett születésénél. Végigkövette a legendás Huszonötödik Színház éveit. A néptánc fotózásán keresztül jutott el egyik fő témájához, Erdélyhez. Kilenc évig volt a Színház című folyóirat képszerkesztője. Egy életrajz főbb állomásai a színház felől nézve.

Fotográfusi munkáját végigkísérte a színház. Hogyan kezdődött?

– Tulajdonképpen jogász szerettem volna lenni, de ’56-ban kitétek az egyetemről, ekkor gondoltam ki a fényképezést. A Budapesti Fényképész Szövetkezethez segédmunkásként kezdtem 1958-ban. Ebben az időben fotóssal jártam színházakba, én vittem, tartottam a lámpát. Akkoriban a színházi képek a főpróba után készültek, a főbb jeleneteket a rendező állította be, s azt mi külön bevilágítottuk: ügyelni kellett az ellenfényre, amely kiemeli a figurákat a háttérből, a főfényre, amely még hangsúlyosabbá teszi a főszereplők fontos gesztusait. Akkor a fotózás technikai lehetőségei is csak ezt tették lehetővé, és ilyen volt a színház is. Ezekre a főpróbákra ugyanis összeállt az előadás, kész volt minden az utolsó jelmezig, a díszlet utolsó szögéig.

Mi volt az első önálló munkája?

– Mesterem, Szijjártó Pál megbetegedett, és a FénySzövtől engem küldtek az Operába a balettintézet vizsgálódására. Ez 1959-ben történt, és tulajdonképpen meg is határozta a pályámat. Mondtam a főnökömnek, hogy még nem is láttam balettet, de mivel akkoriban már külsőztem a Képes Sportnak, a főnököm rávágta: „Az nem számít. Itt is ugrálnak, ott is ugrálnak, credj, fiam”. Akkoriban még kábeles vakukkal dolgoztunk, izgalomban azokat persze mind összegabalyítottam. A képek azonban olyan jól sikerültek, hogy azokból kirketot rendeztek, és már az év őszén megbízást kaptam a balettintézet könyvére. Még egy történet a kezdeti csetlésekről: 1961-től már a *Nők Lapjának* dolgoztam, és ennek az időnek a legelején esett meg, hogy a

Nemzeti Színház kulisszái mögött akartam fényképezni. Nagy igyekezetemben a takarásban kissé előre mentem, mint illett volna, mire a Nemzeti legendás ügyelője, Zsolt István akit legtöbbször híres futballbíróként ismertek, rám szólt: „De kérem! Ez nem a Busch Cirkusz!”

Jelen volt több jelentős színházi műhely születésénél.

– 1961-ben a Balettintézet frissen végzett évfolyamával jutottam el Pécsre, ahol Eck Imre megalapította a Pécsi Balettet, ami több volt pusztán balettnél, egyfajta modern nyitás volt az ’50-es évek bezártsága után. Az ott készült képeket látva keresett meg Novák Ferenc, aki akkor a Bihari Táncgyűttest, később a Honvéd Táncszínházat vezette. Ő az a koreográfus, aki elsőként emelte be a néptáncot a színház világába; a *Csiksomlyói passió*, a *Kőműves Kelemenné*, a *Magyar Elektra*, az *István, a király* mind ezt bizonyítják. Bár én is erdélyi vagyok, kolozsvári, mégis ő vitt el engem 1967-ben a Kolozsvár melletti Székre, s attól kezdve foglalkozom a paraszti kultúra fényképezésével, eltűnésének, átalakulásának megörökítésével. Ezt követte életem egyik legmaradandóbb színházi élménye. A néptáncos Vasas Művészegyüttes koreográfusa, Szigeti Károly a ’60-as években olyan Lorca-darabokat rendezett, a *Don Cristobal*t, a *Vérnászt*, amelyekben a zene és a táncosok mellett prózai színészek is megjelentek – akkoriban szokatlan volt ez a törekvés a totális színház megteremtésére. A Vasas Művészegyüttes és Gyurkó László kapcsolatából született meg aztán a Huszonötödik Színház 1971-ben. Új színháztermükben első bemutatójuk Németh László *Gyász* című regénye alapján készült, ami tulajdonképpen Berek Kati monológja volt, és mellette négy szöveges szerep nélküli asszony volt a színen, akik nem táncoltak, de a néptáncból hozott mozgáskultúrájukkal nagyon erős volt a színpadi jelenlétük. Szigeti Károly, a rendező tudta, hogy én hagyományokat, régi népszokásokat fényképezek, és kérte, mutassak neki képeket, hátha tudna azokból a *Gyász*hoz valamit meríteni. Egy temetésen, a Nógrád megyei Rimócon készült képen a

gyászoló asszonyok egyike rosszul lesz, és fehér zománcos bögréből itatják a többiek. A színpadi siratás jelenetét végül teljes egészében ebből a fotográfiából komponálta meg Szigeti.

Miben hozott újat a Huszonötödik Színház?

– Más és idegen volt a színházi szakma számára, ha ellenségesek nem is voltak vele szemben, de értetlenséggel figyelték. A társulatoknál például nem volt természetes a közösségi eszme ilyen erőteljes hangsúlyozása. Volt olyan darab – például a *M-A-D-A-C-H* vagy *A búsképző lovag* –, amelyet ketten, illetve hárman rendeztek. A Huszonötödikben mindenki alárendelte magát a megszülető műnek. A társulatban izzott a hit, munkált bennük a missziós tudat, hogy a színházat el kell és el is lehet vinni az egyszerű emberek közé. Fővárosi színházként rendszeresen tájoltak – ez is gyanús volt. Idegenkedés fogadta azt a követelményüket is, hogy a színház mozgás, testkultúra is. Akkoriban ez szokatlan volt: a színészek kijöttek a színrre, megálltak vagy leültek, és így beszéltek. A Huszonötödik azonban a szakmai idegenkedés ellenére rendkívül sikeres volt – elsősorban a fiatalok körében, akik szinte tüntetve álltak ki mellette. Olyan személyiségek kerültek kapcsolatba a színházzal, mint Berek Kati, Iglódi István, Jobba Gabi, Jordán Tamás, Jancsó Miklós, Töröcsik Mari, Garas Dezső, Haumann Péter, Sándor György, Sebő Ferenc, Cseh Tamás, Halmos Béla, Selmeczi György. Sokat mondó névsor!

És Korinss Péter.

– Nagyon közém tartoztam, és nem csak mint fotográfus. Az a hihetetlen és őszinte lelkesedés engem is magával ragadott – úgy éreztem, hogy nekem is dolgom van a világban. Azt hiszem, ekkoriban készültek legjobb erdélyi képeim... 1978-ban aztán felbomlott a Huszonötödik Színház. Ma már úgy látom, törvényszerű volt a felbomlás, mert lehetetlen sokáig ilyen hőfokon összefáradva együtt tartani egy közös-

„A fotográfusnak tudnia kell, melyik az a pillanat, amelyik a darabról szól, és képként is működik. Az is fontos, hogy a kép megragadja a figyelmet. De a fotót csak a színész arca, mozdulata képes erővel, energiával, feszültséggel megtölteni, mint ahogy a darabot is. És ez a színész érdeme.”

Korniss Péter

Kossuth-díjas, érdemes művész, a Magyar Örökség és Pulitzer emlékdíjas, a Nemzet művésze.

1937-ben született Kolozsváron. 1958-ban kezdett dolgozni a budapesti Fényképész Szövetkezetnél, majd 1961-től 1991-ig a *Nők Lapja* riportere és képszerkesztője, 1991–1999 között a *Színház* folyóirat képszerkesztője volt. A '60-as évek elejétől fényképezett néptáncot (előbb a Bihari Együttesben, később a Honvéd Táncszínházban) és Erdélyben. Végigkísérte a 25. Színház működését 1970 és 1978 között.

Első könyve 1974-ben jelenik meg: *„Elindultam világ útján ...- Magyar népszokások”*. Dolgozott az amszterdami World Press Photo tanácsadó testületének tagjaként, a legrangosabb nemzetközi folyóiratoknak – *National Geographic*, *GEO*, *Fortune*, *Time*, *Avenue*, *Epoca* – készített munkái mellett rendszeresen fényképezett prózai és táncszínházat, néptáncot és operát.

Legfontosabb kötetei: *A vendégmunkás* (1988), *Leltár* (erdélyi képek 1967–1998), *Kötődés* (2008), *Egy sor cigány – huszonnégy mai magyar* (Závada Pállal, 2011), *Folyamatos emlékezet* (2017).

séget. A végén a legmegrendítőbb számomra az volt, hogy a bizonytalanságban milyen végtelenül kiszolgáltatottá, védtelenné váltak a színészek. Kapcsolatom a színházzal azonban ezután sem szakadt meg. Fényképeztem a Honvéd Táncszínházat, végigkísértem a '90-es évek elején a Töröcsik Mari és Schwajda György nevével fémjelzett Művész Színházat, fényképeztem az Operában és a Pesti Magyar Színházban.

Hogyan dolgozik a színházi fotós?

– Vissza kell térnem még egy pillanatra a Huszonötödik Színházhoz. Velük éltem, ismertem az elképzeléseiket, bele is beszélhettem a darabok születésébe már a kocsmaasztalnál, végigkövettem próbafolyamatokat – és fotóztam őket. Belül voltam. Erre ma már senkinek sincs ideje, és az előadások is másként születnek, hektikusabban, a darab a bemutatóra éppen csak elkészül. Az volt a módszerem, hogy az utol-

só próbák egyikére beültem, kezemből a kamerával, és azon keresztül figyeltem az előadást. Mert gép nélkül nem tudok megfelelően koncentrálni, felkészülni arra, hogy aztán a főpróbán valóban tudjam, mit akarok, mit érdemes majd lefotózni.

Gép nélkül munka helyett igazi nézőként viselkedik?

– Pontosan. Elkezdtem élvezni, vagy éppen unni az előadást. De ha a gép a kezemből van, az már távolságtartást ad, más dimenzióba helyez át engem is, és ettől fogva nem a darabban, nem a színésszel foglalkozom, hanem azzal, ami a darabból, a színész munkájából képre váltható.

– A színházi fotók esetében két művészeti alkotásról és azok viszonyáról van szó. Milyen ez a viszony?

– Az erdélyi munkám során nagyon kötődtem azokhoz az emberekhez, akiket fotóztam. Aztán az ingázók élete kezdett érdekelni. Az volt a szándékom, hogy most aztán a kívülálló látószögéből objektív képeket készítssek. Két év után teljes kudarcot vallottam, mert rádöbbenem: fel kell vállalnom, hogy nekem közöm van ahhoz, akit fényképezek: Skarbit András szabolcsi ingázóhoz. Tíz évig követtem az életét, és némiképp másként, de megint „belül voltam”, akárcsak Erdély vagy a Hu-

„Egy temetésen, a Nógrád megyei Rimócon készült képen a gyászoló asszonyok egyike rosszul lesz, és fehér zománcos bögréből itatják a többiek. A színpadi siratás jelenetét végül teljes egészében ebből a fotográfiából komponálta meg Szigeti.”

A képen: jelenet a Huszonötödik Színház Gyász című előadásából (1971)

szonötödik Színház esetében. De ezek kivételes helyzetek. Én általában a színházon „kívül” voltam. Ez az oka annak, hogy a színházi képeket nem rendeztem kötetbe, kiállítás is csak egy született belőlük, de az sem rólam, hanem a Huszonötödik Színházról, az ő emléküknél szolt.

Ha jól értem, ön azt vallja, hogy az a jó színházi fotó, amelyik a születő alkotás folyamatát, annak eredményét „csak” dokumentálja.

– Dokumentálni nem elég. Az alkotás eredményét vizuálisan izgalmasan s az előadáshoz híven kell felidézni. Tudom, hogy van, aki áttemeli a látottakat más szintre, látvánnyá alakítja, saját képpé formálja. Ez is egy lehetőség. Fotográfusként úgy érzem, hogy a színház nem az én produkcióm. Ugyanis a színészek – és én a táncosokról, az operaénekesekről is beszélek – adják az arcukat a darabokhoz. Ők viszik a bőrüket a vásárra. Ezért nagyon tisztellem őket, és a darabot rajtuk keresztül akarom megmutatni. Ez az én felfogásom.

Ezeket az elveket követte akkor is, amikor a Színház című folyóirat képszerkesztője volt 1991 és 1999 között?

– Azt akartam, hogy a kép az előadásról, a színészeiről szóljon. Felfogásom szerint ugyanis nem az én feladatom a képen keresztül véleményt mondani egy előadásról. Rossz darabról is lehet jó képet csinálni, és fordítva. A fotográfusnak viszont azt tudnia kell, melyik az a pillanat, amelyik a darabról szól, és képként is működik. Az is fontos, hogy a kép megragadja a figyelmet. De a fotót csak a színész arca, mozdulata képes erővel, energiával, feszültséggel megtölteni, mint ahogy a darabot is. És ez a színész érdeme.

Tavaly a 80. születésnapja alkalmából két kiállítás – Magyar Nemzeti Galéria, Várfo Galéria – is bemutatta a gazdag életművet. A

Várfo Galérián három színházi fotó idézi a fotográfusi pályája kezdetét. Az évtizedeken át folytatott színházi fotózás visszahatótt a munkájára?

– Horányi Attila művészettörténész, esztéta egy most megjelent tanulmányában visszatérően a színházra hivatkozik például a téma-választásaimat, a kompozíciós rendet, a világítást elemezve. Efféle törekvés, tudatosság nem volt bennem, ezért is érdekes volt olvasni, hogy kívülről nézve ez így tetten érhető.

A színésznek természetes közege, ha alakítás közben fotózzák őket. A '90-es évek óta fényképez beállított képeket erdélyi emberekről, betlehemesekről, legutóbbi sorozatában Budapesten dolgozó széki asszonyokról. Egy beállított kép elkészülte hosszú időt vesz igénybe, hogyan viselik ők ezt a fajta „szereplést”?

– Az volt számomra a fontos, hogy ezeknek az embereknek a természetességét, tartását és méltóságát tudjam megragadni. Ehhez a fotográfusi rutin és tapasztalat nem elegendő. A lényeg a „belül levés”, amiről már esett szó. Az utóbbi években a különböző budapesti helyszíneken a széki asszonyokról készült fotók mögött is sok évtizedes bizalom van. Én megrendezem a képet, kialakítok egyfajta rendet a kompozícióban, amiben aztán nekik nem kell csinálniuk semmit. Ők „csak” önmagukat adják.

KORNIA ISTVÁN

Budapest, 2002–2018

Az interjú eredeti, rövidebb verziója a miskolci Színházi Estekben jelent meg.

| a Korniss Péterről készült képeket Eöri Szabó Zsolt fotózta

„A Pécsi Balettről készült képeket látva keresett meg Novák Ferenc, aki akkor a Bihari Táncegyüttest, később a Honvéd Táncszínházat vezette. (...) Fényképeztem a Honvéd Táncszínházat, végigkísértem a '90-es évek elején a Törőcsik Mari és Schwajda György nevével fémjelzett Művész Színházat, fényképeztem az Operában és a Pesti Magyar Színházban.”

A képen: jelenet a Bihari Táncegyüttes egyik előadásából (1964)

„... a FénySzövtől engem küldtek az Operába a balettintézet vizsgaelőadására. Ez 1959-ben történt, és tulajdonképpen meg is határozta a pályámat. Mondtam a főnökömnek, hogy még nem is láttam balettet, de mivel akkoriban már külsőztem a Képes Sportnak, a főnököm rávágta: »Az nem számít. Itt is ugrálnak, ott is ugrálnak, eredj, fiam«.”

A képen: próba a Balettintézetben (1959)

KÜLÖNÖS SZERELEM, VÉGZETES HÁZASSÁG

Bajor Gizi és Germán Tibor története

A kortársak nem értették mi történt pontosan, a hatalom pedig nem akarta széles körben kivizsgálni az ügyet: holtan találták Bajor Gizit és férjét, Germán Tibort. Évtizedeken keresztül, itthon és külföldön, írók és publicisták igyekeztek a titok nyomára bukkanni – nem sok sikerrel. A magyar színháztörténet 125 éve született ragyogó csillagára egy végzetes szerelem megidézésével emlékezünk.

- 555–25! Halló, Bajor Gizi lakása?
- Igen, én vagyok.
- Igaz?
- Igen, igen, igen.
- És?
- Nem tudok semmi egyébét mondani, csak nagyon, nagyon boldog vagyok. Nagyon boldog...

Aki azt gondolja, hogy egy színdarab első jelenetét olvassa, nem sokat tévedett. A félperces telefonbeszélgetést a 8 Órai Újság közölte 1933. július 21-én. A lap olvasói így tudták meg a szenzációs hírt: Bajor Gizi, a Nemzeti Színház kiváló drámai színésznője házasságot kötött dr. Germán Tibor egyetemi magántanárral, a Poliklinika főorvosával, az ismert gége- és fülspecialistával.

Páciensből feleség

Az utolsó percig titokban tartott esküvőről szinte minden lap beszámolt, külön kiemelték, hogy soha ünnepezt művésznő készülő házasságáról ilyen keveset nem beszéltek – még a legmeghittebb barátok is

Bajor Gizi és Germán Tibor nászúton Velencében, 1933

alig tudtak róla. Állítólag a két tanú: Herczeg Ferenc író és Homonnay Tivadar országgyűlési képviselő (1942–1944 között Budapest főpolgármestere) is csak két nappal a ceremónia előtt értesült arról, hogy milyen fontos feladatra kéri fel őket. A IV. kerületi anyakönyvvezető-helyettes adta össze a fiatal párt – a menyasszony éppen negyven, a vőlegény 45 éves volt – a Váci utcában. A szokásos formalitásokon felül egyetlen szó sem hangzott el. „A művésznőn barna úti kosztüm volt kis barna sapkával, Germán doktor is barna színű sportruhát viselt, ezzel is demonstrálva azt, hogy az esküvő után rögtön elutaznak.”

A lapokból az előzmények is kiderültek: Bajor Gizit és Germán Tibort régi barátság fűzte egymáshoz, amely az orvos rendelőszobájában kezdődött, ahol esztendőkkal korábban a színésznő mint páciens jelentkezett. „A rendkívül tartózkodó modorú és visszavonultan élő orvos rövidesen beleszeretett Bajorba, és titokban elhatározták, hogy összeházasodnak” – ezt már évtizedekkel később írta a színésznőhöz írt levelek kiadója, Staud Géza dramaturg, színháztörténész.

Akadtak azért olyan szerkesztők, akik 1933-ban emlékeztettek arra, hogy a magyar színházi világ legismertebb művésznőjének ez már a harmadik házassága. Bajor Gizi 1920-tól 1927-ig Vajda Ödön ügyvéd, 1929-től 1932-ig Paupera Ferenc bankigazgató felesége volt. A

Bajor Gizi és Germán Tibor otthonukban, az 1930-as évek végén. Vajda M. Pál felvétele

színésznő hosszabb ideig együtt élt Zilahy Lajossal, Indig Ottó íróhoz fűződő szerelméről pedig mindenki tudott Pesten – sőt 1932 végén még arról szóltak a hírek, hogy hamarosan egybekelnek. A bohém és szegény író helyett Bajor Gizi azonban a jó nevű, megfontolt, komoly, biztos egzisztenciával bíró orvost választotta.

Érdekes, hogy ebben az időben, ahogyan Karinthy Frigyes megírta *Az orvosné dilemmája* című tréfás riportjában tizennégy színésznőnek volt orvos férje. Karinthy igyekezett magyarázatot találni, hogy miért biztosíthatott jó együttélést „a kétoldalian hasonló elfoglaltság és munkabeosztás”. A művész–orvos házaspár napirendjét így foglalta össze: „*Délelőtti próbák és klinikai gyakorlat, délutáni rendelés és tanulás, esti munka és pihenés, jól összeegyeztethető program úgy a hitvesek, mint a közönség érdekében.*” S azt is észrevette, hogy „*mint néző és mint páciens, a közönség nagyobb bizalommal fordul az olyan színésznő felé, akinek testi-lelki épségét szakértő házi kezelésben őrzik, és nyugodtan teszi le sorsát olyan orvos kezébe, akinek idegei kiállták a színésznő-férjség nem közönséges próbáját.*” (Színházi Élet, 1936. 46. szám)

Szenvedély szenzációk nélkül

Bajor Gizi és Germán Tibor kapcsolata a házasságkötés után nem szolgált újabb szenzációkkal. Nem került nyilvánosságra, hogy a kiváló orvos szenvedélyes szerelmmel csodálta feleségének színpadi életét. „*Szóban és írásban, versben és prózában ünnepli és magasztalja asszonyát, aki számára a legnagyobb művész, a legszebb, legokosabb és legjobb nő*” – idézzük ismét Staud Gézt, aki a *Kedves Bajor Gizi!* című kötetben azt a „versét” is közreadta Germán Tibornak, melyet 1935. január 22-én munkába indulva hagyott feleségének asztalán:

Kilencetől féltízig a Jánosban
imádom,
Féltízről-féltizenegyig a Pajorban
imádom,
fél tizenegy-től–egy óráig a Poliklinikán
imádom,
egytől konzíliumokon
imádom,
s ha kocsira szüksége van, telefonálja meg
valamelyik helyre, ahol akkor éppen véletlenül
imádni fogom Magát.

Germán Tibor azt is megfogalmazta, hogy a feltétlen rajongás mellett szorongató nyugtalanságot érez, és kisebbségi érzés gyötri: „*Érzem lényének szörnyű felsőbbrendűségét MINDENKI fölött, s összezavarodik bennem minden elképzelés, amit magáról hosszú időn át kialakítottam, nagy-nagy rejtélynek érzem, tudom magát: próbálok kiismerhetetlen tekintetében olvasni. Kicsoda Maga? [...] Talán meg fog oldódni a rejtély egyszer, s akkor meg fogok nyugodni. Addig? Könyörgöm: Szeressen. T.*”

Életveszélyben

A különös, titokzatos színjáték – ha nem is a nyilvánosság előtt – de tovább folytatódott. A külvilág számára ideálisnak tűnt ez a kapcsolat, hiszen mindketten elsősorban hivatásuknak éltek. Germán Tibor gyógyított, felesége pedig utolérhetetlen bájjal, derúvel, optimizmussal formált meg újabb és újabb színpadi szerepeket, s nagy odaadással segített mindenkin, akit arra méltónak talált.

Henrik Ibsen: Solness építőmester – Ódry Árpád (Solness Halvard) és Bajor Gizi (Wangel Hilda). Nemzeti Színház, 1924. Angelo felvétele

Házasságuk akkor sem került válságba, amikor adminisztratív eszközökkel akarták ellehetetleníteni. Bajor Gizi a törvényekkel szembeállva kiállt zsidó férje mellett, s azt sem engedte, hogy a férfit munkaszolgálatra vigyék. Az életveszélyes helyzetben a színésznő a szerepcsere ismert vígjátéki fogásával élt: Diósy Antal festőművész öltötte magára Germán ruháit, ő vette fel hátizsákját, ő búcsúzott – hosszasan, hogy a szomszédok is jól lássák – a Pilsudski (ma Stromfeld Aurél) úti villa kapujában Bajor Gizitól. Eközben Germán Tibort egy kettősfalú szekrény mögött kialakított rejtkehelyen bújtatták el a tetőtérben. Bár a nyilasok gyakran razzizáltak, a menedékhelyet soha sem találták meg. A legszívósorítóbb jelenetre akkor került sor, amikor a hírhedt Kun páter és pribékjei törtek be a villába. Bajor Gizi, legyűrve undorát, gazdag színészi eszköztárát felhasználva búvólte el a nyilasokat. A pártszolgálatos katonák – ha megérték a háború végét – aligha büszkélkedtek a kivételes találkozóval.

Vitamin és mérég

A második világháború után Germán Tibor folytatta orvosi pályafutását – csakhamar kinevezték a Pázmány Péter Tudományegyetem fül, orr, gége tanszékének élére, szakcikkei jelentek meg az Orvosi Hetilapban. Versei és vallomásai ebből a korszakból nem maradtak fenn, a sajtóból pedig egy csapásra eltűntek a színészek magánéletéről szóló beszámolók. Arról is csak később vallottak az ismerősök, hogy az orvosi etikát felrúgva Germán maga operálta meg felesége fülét, majd gyógyíthatatlan betegsége gyanakodott.

Babics Antal urológus professzor Gách Marianne újságírónak sokat sejtetve elmesélte, hogy *„Tibor túlságosan sokat foglalkozott Gizi fülével, betegbbnek hitte, mint amilyen valójában volt. 1947-ben vagy 48-ban egy külföldi antibiotikumot vittem át a gégeklínikára, ahol Bajor Gizit akkor ápolták. Legnagyobb meglepetésemre az ágyon nem Gizi feküdt, hanem Tibor: Gizi Gombaszögi Ellával kártyázott vidáman. Amikor elbúcsúztunk, kikísért a kapuig, és a fülembe súgta: »Tónikám, ne engem gyógyítsatok, inkább Tiborral törődjétek...« Sajnos ebben is neki volt igaza.»* Bajor Gizi nem menekülhetett Germán Tibor feltő imádatától. Férje B-vitamin injekció kúrára fogta, ám 1951. február 12-én reggel nem vitamint, hanem halálos adag mérget adott be, majd magával is végzett.

Titkok

Jellemző, hogy a Szabad Népből megjelent hírből, mely szerint Bajor Gizi *„gyógyíthatatlan betegségben, tragikus hirtelenséggel”* hunyt el, míg Germán *„a felesége halála felett érzett fájdalomában, önkezeléssel vetett véget életének”* – egy szó sem volt igaz. De az sem állja meg a helyét, hogy a kommunista rendszer embertelen intézkedései ellen tiltakozva lettek öngyilkosok. Herczeg Ferenc sem osztotta a kettős öngyilkosságról szóló mendemondákat, nem hitt abban, hogy az *„Így nem lehet tovább élni. Bajor Gizi, Germán Tibor”* szövegű búcsúlevelé hiteles: *„Az ura agyvelő-elmészesedésben szenvedett, tudta, hogy menthetetlen, és nem akarta itt hagyni Gizit. Almában mérgezte meg”* – írta Balla Ignácnak, az Olaszországban élő kitűnő fordítónak 1951. május 16-án. (A levél az Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet Kézirattárában található.)

A kortársak nem értették mi történt pontosan, a hatalom pedig nem akarta az ügyet széles körben kivizsgálni. Péter Gábor, az Államvédelmi Hatóság nagyhatalmú vezetője arról intézkedett, hogy boncolás nélkül temessék el a holttesteket. Évtizedeken keresztül, itthon és külföldön, írók és publicisták igyekeztek a titok nyomára bukkanni – nem sok sikerrel. Hogy volt-e titok egyáltalán? A színésznő keresztfia, első férjének, Vajda Ödönnek gyermeke, Vajda Miklós író, műfordító először 1956-ban írt Bajor Giziről. Írásában még ott lüktetett a fájdalom és a gyász, de szinte gyerekfejjel pontosan látta, hogy mi történhetett valójában:

„Ő, aki ezerszeresen tudott élni, akitől a halál elképzelhetetlenül idegen volt, nem tudta, szegény, hogy egy csúnya sorstragédia egyik szerepét játssza, amelyhez voltaképpen nincs is semmi köze, csak legfőbb ügy, mint a faóriásnak, amely az életével fizet nagyságáért: abba csap belé a villám, mert magához rántja végzetét. Kivételes nagysága és teljessége megőriztett egy átlagos méretű embert, aki nem tudott felnőni hozzá.”

Bajor Gizi és Germán Tibor szerelmének, házasságának és halálának történetét többször megpróbálták színpadra vinni, megfilmesíteni, de egyik műnek sem lett igazi sikere. Lehet, hogy azért, mert túlságosan banális a történet, csak eddig ezt nem vettük észre? Vagy csakugyan nem lehet logikusan felépített dialógusok és egymásból következő szituációk segítségével meggyőző erővel ábrázolni, hogy a kivételes tehetségű művésznő és kiváló ember miért így végzte? Bajor Gizi rejtélyes élete és tragikus halála, úgy tűnik, mégis örökké foglalkoztatni fogja a közvéleményt.

GAJDÓ TAMÁS

Friedrich Schiller: Ármány és szerelem – Bajor Gizi (Lady Milford).
Nemzeti Színház, 1950. Magyar Fotó felvétele

Harsányi Zsolt: A bolond Ásvayné – Jávor Pál (Ásvay Zoltán) és Bajor Gizi (Erzsi). Nemzeti Színház Kamaraszínháza, 1942. Wellesz Ella felvétele

Bajor Gizi

Budapest, 1893. május 19. – Budapest, 1951. február 12.

A színiakadémiát 1914-ben végezte el, és azonnal a Nemzeti Színházhoz szerződtek. Családi neve – Beyer – a színpadokon Bayorra változott, majd az arisztokratikus „y” kopott végül „j”-vé, így lett Beyer Gizellából Bajor Gizi.

Az együttes élvonalába Ambrus Zoltán igazgatásának első esztendejében, az 1917–1918-as évadban került. Hevesi Sándor 1922-től már rá építette a repertoárt. Legnagyobb sikerei Németh Antal korszakához fűződnek – Herczeg Ferenc *Kék róka* című vígjátékát és Bókay János *Feleség* című művét több százszor játszották. Az 1945-ös fordulat után Major Tamás igazgató is tehetségéhez méltó feladatokkal bízta meg, ezekben az években azonban már jóval kevesebbet játszott.

A színésznő klasszikus és modern színpadi művekben, vígjátékokban, sőt boházatokban is páratlan alakítást nyújtott. Gondosan kidolgozta, megszerkesztette és felépítette szerepeit. Kivételes beszédtechnikájával, mimikai készségével, humorával és átváltozó képességével a legellentétesebb jellemű figurákat teremtette meg – akár ugyanabban az előadásban.

Bár a némafilm-korszakban többször állt kamerák elé, s főszereplésével készültek Párizsban az első magyar nyelvű hangosfilmek, a mozivásznak azonban nem érvényesültek színészi eszközei.

Bajor Gizi 50 éves korában. Várkonyi László felvétele

Megkapta a Nemzeti Színház örökös tagja címet (1928), a Corvin koszorút (1930), a Kossuth-díjat (1948) és a Magyar Népköztársaság Kiváló Művésze kitüntetését (1950).

Halálának első évfordulóján Gobbi Hilda kezdeményezésére nyílt meg egykori villájában a ma is működő, róla elnevezett színész-múzeum. A Nemzeti Színház legújabb játszóhelye két éve működik Bajor Gizi Szalon néven.

Történelmet írunk.

A Múlt-kor történelmi magazin aktuális számát keresse az újságárusoknál vagy fizessen elő kedvezményesen:

mult-kor.hu/elofizetes ◀◀

Már digitálisan is elérhető.

BUBIK 60

Nemzedékének talán legtehetségebbjeként a Színművészeti Főiskola elvégzése után, 1981 őszén került a Nemzeti Színházba. A fiatal művész Bródy Sándor A medikus című színjátékának címszerepét 1981. december 11-én játszotta először, s ettől kezdve szinte csak főszerepeket kapott. Ő személyesítette meg 1983-ban Ádámot *Az ember tragédiájában*, 1987-ben pedig Bánkot alakította Katona József drámájában.

Egyik legnagyobb sikerét 1984-ben Tartuffe-ként aratta Szinetár Miklós rendezésében. Almási Miklós kritikájában színháztörténeti újdonságának nevezte a figura felépítését és darabbeli sorsát: „Bubik tehetsége [...] játszhatóvá tette, és így a komédia elementáris eszközévé emelte Tartuffe alapulajdonságát, kétnyelvűségét. [...] Bubik ugyanis kétféle hangon szólal meg: másképp artikulálja az »ájtatos« szövegeket, és természetes beszédstílusában beszél, mikor igazi érdekeit szövegezteti meg: mikor Elmírának udvarol, leveti ezt a mesterkéltséget, csipetnyi tájszólással vegyített, »a népből jövök, kérem szépen«-dialektust, és beszéd szinten is érzékelteti igazi lényegét.”

Arra a kérdésre, hogy milyen számára az ideális Nemzeti Színház, Bubik István így válaszolt: „Jó színészekkel, jó rendezőkkel jó előadások. Egy bátor, őszinte, szenvedélyes színház.” Többször beszélt arról is, hogy kifejezetten hazafias okok miatt maradt hű első társulatához. Aztán 1990-ben, hirtelen elhatározással – talán a színházi állapotok ellen tiltakozva – Angliába utazott, és raktárosként dolgozott... 1992-től folytatódott kivételes színészi pályafutása – tagja lett a Művész Színháznak, a Thália Társaságnak, alapítója volt a Kelemen László Színkörnek, végül az Új Színház alakuló társulatának tagja lett.

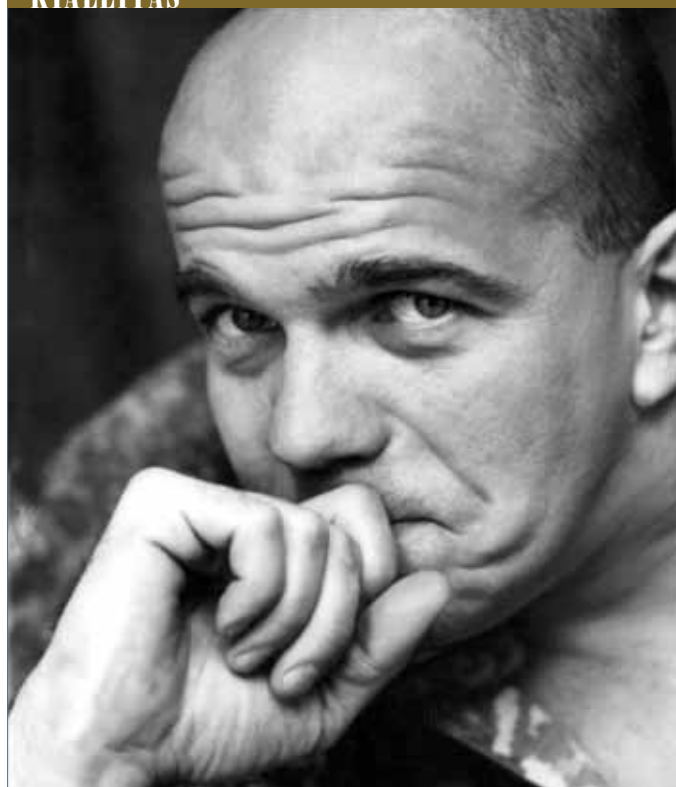
A kiállítás címe országjáró előadását idézi: Ritka (a) magyar. 2004-ben egy szolnoki előadásról hazafelé autóbalesetben vesztette életét.

Tartuffe-ként Béres Ilonával és Kállai Ferencsel (Várszínház, 1984) | Fotók: OSZMI

KIÁLLÍTÁS

2018. 05. 19–2019. 01. 20.

| fotó: Jung Zseni

Ritka magyar – Bubik 60

Születése 60. évfordulóján kamarakiállítás idézi meg fényképek, hang- és filmdokumentumok segítségével a színjátékos, a sportember, a zenész és az ember alakját.

mikor? hol?

2018. május 19-től 2019. január 20-ig
szerdától vasárnapig 14 és 18 óra között

Bajor Gizi Színésmúzeum (1124 Budapest, Stromfeld Aurél u. 16.)

A BAJOR GIZI SZÍNÉSZMÚZEUM PROGRAMJAIBÓL

„RITKA MAGYAR” BUBIK 60 kiállítás kapcsán: beszélgetés Bubik István családjával és kurátori tárlatvezetés Szebenyi Ágnessel
június 7. – 16 óra | belépő: 500 Ft

NYITOTT AJTÓ - Villabejárás

Pincétől a padlásig, avagy Bajor Gizi egykori villájának titkokkal teli világa

június 8. és 15. – 20 óra | belépő: 1500 Ft

előzetes regisztráció szükséges: szebenyi.agnes@oszmi.hu

KONCERTEK A BAJOR-VILLÁBAN

A program házigazdája a fiatal zenészekből alakult Musiciens Libres.
június 13. – 19 óra | belépő: 1500 Ft

A TELEVÍZIÓ ARANYKORA

Rendhagyó évadzáró parti a Bajor-villa kertjében
június 14. – 16 óra | belépő: 500 Ft

MÚZEUMOK ÉJSZAKÁJA

Csehovval és Bubik Istvánnal...

június 23. 18 óra és hajnali 2 között | belépő: karszalaggal

További információk a programokról: www.oszmi.hu

INGYENES ELŐADÁS
A CSÍKSOMLYÓI NYEREGBEN
2018. AUGUSZTUS 18.

KÖZREMŰKÖDIK A MAGYAR NEMZETI TÁNCGYŰTES ÉS ZENEKARA

RENDEZŐ:
VIDNYÁNSZKY ATTILA
KOREOGRÁFUS - TÁRSRENDEZŐ:
ZSURÁFSZKY ZOLTÁN

CSÍKSOMLYÓI PASSIÓ

18. SZÁZADI FERENCES ISKOLADRÁMÁK ÉS SZŐCS GÉZA PASSIÓ CÍMŰ MŰVE ALAPJÁN

HAZATÉR A CSÍKSOMLYÓI PASSIÓ

A kőszínház falai közül kilépve különleges előadásra készül a Nemzeti Színház több száz erdélyi énekes és táncos közreműködésével a csíksomlyói nyeregben. A Csíksomlyói passió szereplőit augusztus 18-ai előadás előtti várakozásokról, személyes erdélyi élményekről, a hely szelleméről kérdeztük.

TÓTH AUGUSZTA – Mária

Sokszor volt szerencsém Erdélyben járni kicsi gyermekkorom óta. Mindig úgy éreztem, hogy haza értem, itthon vagyok. Jártam Csíksomlyón, a Kegyetemplomban, de a Nyeregben még nem. Alig várom, hogy ott lehessenek, és amennyire csak lehetséges, részesévé vájak az ott megtapasztalható energiáknak és kegyelmi állapotoknak. Izgalom van bennem és az a szándék vezérel, hogy ott, akkor, ezen a különleges és egyszeri előadáson, úgy legyek képes jelen lenni, úgy tudjam interpretálni az általam megformált Máriát, hogy az méltó legyen a hely szelleméhez.

BERECZ ANDRÁS – vándor

Örülök, hogy ez a passió megmérheti magát születési helyén. Nagy ünnep nekünk, hogy megmutathatjuk, mire jutottunk vele, mit jelent nekünk. A darabban előforduló apokrif kiegészítések – a meg nem szentelt emberi vívódások remélem, nem súrolják a hely szellemét.

Csíksomlyó a legnagyobb magyar búcsújáró hely. Régen is alkalom volt a magyar ajkúak

találkozására, a hit megerősítésére. Így a magyar történelem, a magyar lélek egyik bástyája volt, s ma is az. Magam is sokat jártam, főleg a pünkösdi búcsún. Akkoriban nem voltak ennyien, mint most, és a szekuritáte jelenléte is erős volt. Tanultunk mozdulatlan szájjal, kapkodó szemmel beszélgetni, barátkozni.

A darabbeli vándorként kicsit magamat játszom én ott el, s a régi erdélyi vándorlásaimat, s mindent a megváltás éles köves útjain.

RÁTÓTI ZOLTÁN – Péter apostol

Még soha nem jártam Csíksomlyón, pedig régóta terveztük, hogy elutazunk a pünkösdi búcsúra. Most, a Nemzeti Színház vendégjátéka révén egészen különleges módon juthatok el a magyarságnak erre a különösen fontos színhelyére. És ha ott leszek, ha már fel kell lépnem erre a különleges „színpadra”, biztosan nehéz lesz kezelnem azt az érzelmi többletet, amely a hely szelleméből fakad. Azt szeretném, ha ez nem elsodorna, hanem erősítené a szerepet. Csodálatos lehetőség, hogy Péter apostol alakját új érzelmekkel, új energiákkal töltssem meg.

Egyik barátunk, aki minden évben elzarándokol a csíksomlyói búcsúba, a mi magyarföldi templomunkat és az ottani dombhátat „kis-Csíksomlyónak” nevezi. Az ő ötlete volt, hogy pünkösdkor élő tévékapcsolást kellene létrehozni a két helyszín között. Remélem, hogy egyszer arról számolhatok be, hogy felépül a „kicsi” és a „nagy” között, Erdély és Magyarföld között ez a híd. (Rátóti Zoltán 2006 és 2011 között az őrségi kis falu, Magyarföld polgármestere volt. *a szerk.*)

BERETTYÁN NÁNDOR – Jézus

Számomra ez azért különleges előadás, mert vallásos vagyok. Emiatt Jézus szerepét eljátszani mást jelent, mint bármilyen más feladat. (...) Amikor Bibliát olvas az ember, nem mindig találkozik a Megváltó történetével. A színházban viszont – nem véletlenül találták ki a ferencesek ezt a fajta misztériumjátékot – nem lehet nem szembesülni Jézus szenvedésével. Bele sem merek gondolni, mi lesz a nyeregben augusztusban, mert már most beleremeg a lábam. (részlet a *Hogyan játszottunk Krisztust?* című Heti Válasz interjúból)

BÖJTE CSABA, ferences rendi szerzetes

Jézus Krisztus megszülte azt a fogalmat, hogy szeresd felebarátodat, szeresd az Istent. Nagycsütörtökön, nagypénteken dől el, hogy mit jelent a szeretet. Nagycsütörtök, nagypéntek mindannyiunk életében vannak, a munkában, a családban. Jézus Krisztus nagypénteken is tudott szeretni, és ez megújította a világunkat, egy új dimenzióba helyezte az emberi léte. Hálás vagyok, hogy a kereszténységnek ezt a legfontosabb részét feldogozzák művészi szinten, és az előadás alkalmával mindannyian el tudunk majd gondolkodni azon, hogy vajon én a kis nagypénteken tovább tudok-e menni Jézus Krisztus útján? Köszönöm, hogy a Csíksomlyói passiót, Jézus Krisztus irántunk való végtelen szeretetét megpróbálják érthetőbbé, közelebb hozni hozzánk.

NYÁRI PROGRAMAJÁNLÓ

NAGY MARI ESTJE

Mária testamentuma

» június 12. – 20 óra 30

Pécsi Nemzeti Színház – N. Szabó Sándor terem (POSZT kísérőprogram)

» augusztus 10. – 21 óra

Esztergomi Várszínház

PREMIER

Caligula helytartója

» június 26., 27. (esőnap június 28.) – 21 óra

55. Gyulai Várszínházi Fesztivál

MIKHÁZA

Fodrásznő

» június 29. – 21 óra

Csúrszínház, Mikháza (Románia)

TURNÉ

Körhinta

» június 16. – 16 és 20 óra

Aradi Magyar Színház –
a 200 éves aradi magyar színjátszás alkalmából (Románia)

» június 22. – 20 óra 30

Magyar Színházak XXX. Kisvárdai Fesztiválja

» június 24. – 21 óra

55. Gyulai Várszínházi Fesztivál, Tószínpad

CSÍKSOMLYÓ

Csíksomlyói passió

» augusztus 18. – 19 óra

csíksomlyói nyereg (Románia)

VISZÁK

János vitéz misszió

» július 21.

Kaszás Attila Pajta Színház

Olvasson színházat!
www.nemzetiszinhas.hu/magazin

SZÜCS NELLI ESTJE

Fedák Sári

» július 6. – Viszák, Kaszás Attila Pajta Színház

» július 9. – Szerencs

» augusztus 5. – Szentendre

NEMZETI

A magazin megtalálható
 országsszerte a Líra könyvruházai és boltjaiban.

MŰVÉSZETEK VÖLGYE • NEMZETI SZÍN-TÉR

Woyzeck

» július 20. – 21 óra

János vitéz misszió

» július 22. – 21 óra

Betyárjáték

» július 23., 24. – 21 óra

A szarvassá változott fiú

» július 27. – 21 óra

A programok helyszíne a Nemzeti Szín-tér Taliándörögdön

ERKEL

SZÍNHÁZ
THEATRE

BILLY ELLIOT

THE MUSICAL

Szöveg- és dalszövegíró:

Lee Hall

Zeneszerző:

Sir Elton John

Eredeti rendezés:

Stephen Daldry

Rendező:

Szirtes Tamás

Előadások: 2018. június 19–24., 26–30., július 3–8., 10–14., Erkel Színház

A Billy Elliot – a Musical előadása a Music Theatre International (MTI, 421 West 54th Street, New York, New York 10019 – tel.: (1) 212 541 4684, www.mtishows.com) különleges engedélye alapján, az általa rendelkezésre bocsátott engedélyezett anyagok felhasználásával jött létre.

Médiapartner:

**NATIONAL
GEOGRAPHIC**
MAGYARORSZÁG

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

www.opera.hu | www.facebook.com/Operahaz

Az Operaház felújítás miatt 2019-ig zárva tart. Előadásainkat az Erkel Színházban tekinthetik meg.

Budapest, II. János Pál pápa tér 30.

ORSZÁGJÁRÁS VERSEKKEL

Bakos-Kiss Gábor rendhagyó irodalomórái

16 nap, 4852 kilométer, Vásárosnaménytől Marcaliig 89 iskola és közel tízezer általános iskolás diák. Bakos-Kiss Gábor országjárása számokban. A Nemzeti Színház színművésze Szabolcs-Szatmár-Bereg, Borsod-Abaúj-Zemplén és Somogy megye iskoláiban tartott „verseszenés pályaaorientációs foglalkozásokat”.

Húha, ez nagyon pályázati bikkfanyelven hangzik!

– Megmagyarázom. A Magyar Versmondók Egyesületének égisze alatt fut az Együtt, testvérként című program. Ebben anyaországi és határon túli iskolákat kötnek össze, két éve már részt vettem a nyári táborukban, amikor a testvérosztályok együtt töltenek el pár napot. A program másik elemeként olyan embereket kérnek fel országjárásra, akik pályájukkal, sikereikkel példát mutathatnak a fiataloknak: Katus Attila sportaerobik világbajnok, az énekes Molnár Ferenc „Caramel” és Huzella Péter, a Kávészünet zenekar...

„A nyírségi Apagyról a Nemzetibe” – ez a Bakos-Kiss Gábor féle példa?

– Volt még egy köztes és fontos állomás: elvégeztem Miskolcon a jogi egyetemet. De nem adtam fel az álmodat, hogy színész legyek, és a jog után kövezett a Színművészeti. Sose akartam elfelejteni, letagadni, honnan jöttem. A *Házasság Palermóban* című előadásunkban hangzik el a mondat: „Aki nem ismeri és tiszteli a múltját, olyan, mint a harang nyelv nélkül: kong, de nem bong.” Büszke voltam arra is, amikor a *Szerlek, Magyarország* műsorában Szabolcs-Szatmár-Bereg megye csapatát vezettem.

Életútjáról kellett mesélnie a gyerekeknek?

– Inkább egyfajta rendhagyó irodalomórát, közönségtalálkozót tartottam. Egy tanórányi idő alatt kellett elmondanom, ki vagyok, de leginkább azt akartam megmutatni nekik, hogy mi is az, amit csinálok és szeretek, vagyis a színészet, a színház. Verseket mondtam Reményik Sándortól, Aranytól, Karinthy Frigyesztől, Romhányi Józseftől, Weöres Sándortól. A *Queen We Will Rock You* dallamára elénekeltük Christian Morgenstern *A nagy Lalula* című halandzsaversét. Meséltem nekik a *János vitéz*ről, amelynek a prózai és zenés verziójában is játszottam, és persze el is énekeltem nekik Kukorica Jancsi belépőjét...

Kukorica Jancsi „karriert csinált”. Milyen esélyeket látott jó két hét alatt több ezer halmozottan hátrányos helyzetű gyerekkel és a tanáraikkal találkozáskor?

– A szegénységből ma is nehéz kitörni. Elképesztő munkája van egy-egy pedagógusnak abban, ha valamelyik nyírségi vagy abaúji kis faluból egy tanítványa jó szakmát tanulhat, esetleg bejut a középiskolába, netán továbbtanul egyetemen. Megannyi nehéz, sokszor kilátástalan helyzet villant fel előttem. Ilyenkor mindig az jutott eszembe, hogy van 45 percem kicsengetésig, és ez alatt életre szóló élményt adhatok nekik. A gyerekek pedig könnyen kaphatók vidámságra, és nekem sem esik nehezemre saját jókedvemet, derűmet megosztani velük. Nagy és tanulságos élmény volt, örülök, hogy belevágtam.

– kornya

SZCENÁRIUM

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata
2018. május, VI. évfolyam, 5. szám

MAGYAR ELŐADÁSOK AZ IDEI MITEM-EN

Májusi lapszámunk fókuszában a MITEM-hez kapcsolódó témák állnak, különös tekintettel arra a három nagysikerű előadásra (*Bánk bán*; *Borisz Davidovics síremléke*; *Woyzeck*), melyek ezen a találkozón a magyar színjátszás nyelvújító törekvéseit fémjelezték. A Németh Antal-sorozatunkban most megjelenő első írást a német színházaknak az idei fesztiválon való hangsúlyos jelenléte okán ajánljuk az olvasók figyelmébe; a másodikat pedig az teszi különösen aktuálissá, hogy a Nemzeti Színház a jövő évadban *Az ember tragédiáját* tervezi bemutatni – Vidnyánszky Attila rendezésében.

„Mestereim azt tanították, hogy a bául nem énekel, az ének magától árad. A bául nem táncol, a tánc magától lesz. Nem játszik a hangszeren, hanem a hangszer kel életre. A tökéletességet elért jógik a testet eszköznek tekintik. Szerintük az ember egyetlen kincse a teste. A testi vágyat a feltétel nélküli szerelem forrásának mondják. A guru szerint minden, amit a kinti világegyetemben látsz, megtalálható a testeden belül. Amit mi magunk nem láttunk a szemünkkel, azt nem tudjuk imádni. Ez az, amit *anumánnak*, hipotetikus következtetésnek mondanak. Ami jelen van a testünkben, az a *bartamán*, a jelenlevő. A báulok a *bartamánt* követik.” (Parvathy Baul)

„A mítosz újabb és újabb elmondása, felidézése állandóan megismételt kollektív aktusa az isteni, örök világgal való kapcsolattartásról úgy gondoskodik, hogy a mindenek fölött álló, időtlen világot áttemeli a világ időbeli hármasságába, emberiesítve a háborzongató, idegen mindenséget. A hatalmas, kiszámíthatatlan erők az emlékezés, a gondolkodás és a remény hármasságában lebegnek otthonra. És a mítoszban otthonra talál az ember. Ebből a társadalomalapító otthonosságból rázza ki a lassan öntudatra ébredő logosz. A gondolkodás kiszakad a hármasság öleléséből, reflektálni kezd önmagára, és ezzel párhuzamosan odahagyja az emlékezést és a reményt.” (Végh Attila)

„A test ellenáll a jellé változtatásnak, erőszakként éli meg a narratívába való illesztést. Azt az anyagbeli ellentmondást, ami a színész élő teste és a színházi kép élettelen alkotóelemei között feszül, a századforduló nagy színházi újítói is felismerték, közismerten például Adolphe Appia is, míg az avantgárd színházi válasza inkább a test különféle eszközökkel történő mechanizálását tűzte ki célul. A kortárs színház számos

A tartalomból

„Az utolsó kép végén meghasad az ég” – Németh Antal Berlin koraibeli színházi életéről és a Burgtheater 1933-as Tragédia-előadásáról • Mítosz, eposz, dráma, filozófia „körtánca” – Végh Attila esszéje az ókori görögök létmegértéséről • „Színházi emlékezet és műfeldolgozás” – Szabó Attila tanulmánya • „A túlsó part felénk jön – löjünk vagy integessünk?” – Csáji László Koppány kritikája S. E. Wilmer új könyvéről • Publikációk az idei MITEM eseményeiről: Parvathy előadása a báulok lételfogásáról; Kerekasztal-beszélgetés a nemzeti színházakról – másként; Közönségtalálkozó a Bánk bán után; Kozma András írása a fordítás és a szinkrontolmácsolás műhelytitkairól; Verebes Ernő esszéje a Borisz Davidovics síremlékéről; P. Gulyás Márton összefoglalója a medialitás elméleti kérdésköréről az új Woyzeck-bemutató apropóján.

törekvése már nem igyekszik láthatatlanná tenni ezt az ellentétet, hanem inkább kihasználja az élő test integrálhatatlanságának kreatív potenciálját. Ugyanakkor a színészi test sérthetlensége gátat szab a test radikális színpadi alakíthatóságának. A test enyhe átalakíthatóságának, elmaszkírozásának, rekontextualizálásának megmutatása és az ezzel való kísérletezés viszont a színház fontos hatásmechanizmusát képezi.” (Szabó Attila)

„Az ifj. Vidnyánszky Attila által rendezett *Woyzeck*-ben az alkotók pusztán színházi eszközökkel érnek el filmes, filmszerű hatást. Az előadásban nincsen vetített mozgókép, csak egy képernyő van, de az is a nézőknek háttal, tehát mi nem látjuk, mit mutat – illetve mégis, mivel (szó szerint) kilépnek belőle a színpadra a hús-vér szereplők. Innentől az előadás karneváli jelleget ölt, TV műsor (reklám, talk-show, híradó, főzőcske-show) paródiák váltják a Woyzeck-dráma jeleneteit, a falból, a hűtőgépéből lépnek elő a szereplők mint valami fogyasztási cikkek.” (P. Gulyás Márton)

Tájékoztatás a szcenárium-lapszámokhoz

való hozzájárásról:

+36 1 476 68 76

a szcenárium a neten:

www.nemzetisinhaz.hu/magazin/folyoirat

szcenárium

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata

NEMZETI SZÍNHÁZ
1837
KÖZÖS NÉZŐPONT

NEMZETI
SZÍN-TÉR
MŰVÉSZETEK VÖLGYE
TALIÁNDÖRÖGD – LŐTÉR

nemzetiszinhas.hu/muveszetekvolgye
facebook.com/nemzetiszinhas
#nemzetiszinhas

07. 20. | PÉNTEK | 21.00

GEORG BÜCHNER

WOYZECK

07. 21. | SZOMBAT | 21.00

A ZENEGYŰLŐ

ÓBUDAI DANUBIA ZENEKAR

07. 22. | VASÁRNAP | 21.00

JÁNOS VITÉZ MISSZIÓ

07. 23. és 24. | HÉTFŐ és KEDD | 21.00

BETYÁRJÁTÉK

07. 25. | SZERDA | 21.00

SZÉP ERNŐ

„LILA AKÁC”

BEREGSZÁSZI ILLYÉS GYULA MAGYAR NEMZETI SZÍNHÁZ

07. 26. | CSÜTÖRTÖK | 21.00

VILÁGOK HANGJA

SZIRTES EDINA MÓKUS ÉS A

LISZT FERENC KAMARAZENEKAR KÖZÖS KONCERTJE

07. 27. | PÉNTEK | 21.00

JUHÁSZ FERENC

A SZARVASSÁ VÁLTOZOTT FIÚ – KIÁLTÁS A TITKOK KAPUJÁBÓL

BEREGSZÁSZI ILLYÉS GYULA MAGYAR NEMZETI SZÍNHÁZ

07. 28. | SZOMBAT | 21.00

CARLO GOLDONI

CHIOGGIAI CSETEPATÉ

A KAPOSVÁRI CSIKY GERGELY SZÍNHÁZ ÉS
A KAPOSVÁRI EGYETEM KÖZÖS ELŐADÁSA

07. 21. SZOMBATTÓL 29. VASÁRNAPIG | 10.00

SZÍNVÁLTOZÁS

ÉLMÉNYKÖZPONTÚ, SZÍNHÁZ-DRÁMAPEDAGÓGIA
FOGLALKOZÁSOK ISKOLÁSOK SZÁMÁRA

07. 21. SZOMBATTÓL 29. VASÁRNAPIG | 10.00

SZÍNHÁZI WORKSHOP AZ SZFE PRÓZAI-, ZENÉS-,
FIZIKAI SZÍNHÁZI RENDEZŐ SZAKOS HALLGATÓIVAL

A műsorváltoztatás jogát fenntartjuk!

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

NEMZETI KULTURÁLIS ALAP

NEMZETI SZÍNHÁZ

szcenárium
művészeti folyóirat

adatok
és
események

nemzetiszinhas.hu

KAPOSVÁRI
EGYETEM

15 180

15 ÉVES AZ ÚJ ÉPÜLET
180 ÉVES A NEMZETI SZÍNHÁZ

Barta Ágnes és Nagy Márk a Woyzeck című előadásban | fotó: Eöri Szabó Zsolt

A 2018/19-ES ÉVAD BEMUTATÓI:

Székely János: **Caligula helytartója** I Madách Imre műve alapján: **Az ember tragédiája** I Ivan Viripajev: **Álomgyár (Dreamworks)** I William Shakespeare: **Othello** I Giovanni Testori A Ghisolfi-híd című regénye alapján: **Rocco és fivérei** I Robert Bolt: **Egy ember az örökkévalóságnak** I Anton Csehov: **Meggyeskert** I Molière: **Tartuffe** I Örkény István: **Macs kajáték** I Földes László Hobo: **Hé, Magyar Joe!** I Döbrentei Sarolta: **Sára asszony**